

PLANINARENJE
Maja Jezerce
Bjelasica
Komovi
Južni Velebit

EXTREME SUMMIT TEAM
HIMALAJSKA LEHOTICA

AMA DABLAM

MARKET

*Da li znate šta je to
Gore-Tex Pro Shell?*



PROZOR U SVET
Pećina Žeita
U LIBANU

Sarajevski
VISOKOGORCI
DOLOMITI

Vreme je za Lužnički megdan 2014!

Premijera filma „*Lužnički megdan 2013*“ održana je sredinom oktobra u Beogradu. Bliži se zima a samim tim i drugo izdanje jedine avanturističke trke na snegu u Srbiji.

Datum je odavno određen, u pitanju je vikend, **7.- 9. februar 2014.** Lužnički kraj i Derekul su pravo blago naše zemlje, mesto gde se Karpatsko-Balkanske planine susreću sa Rodopskim. Trka je otvorenog tipa, zvanične **prijave** kreću od **10. novembra i traju do 15. januara 2014.**



Uskoro objavljujemo sve detalje vezano za neophodnu alpinističku opremu, pravila, prepreke, distance, organizovan prevoz, nagrade...



MOJA PLANETA

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Oktobar 2013.

→ EXTREME SUMMIT TEAM



26 AMA DABLAM

Evo nas opet u Nepal. Kao da nisam ni odlazio. Vreme i dalje stoji u ovom gradu. Oni koji su već bili ovde ne skidaju osmeh sa lica...

96 Fidži

Koliko ima dana u godini - toliko je ostrva u njegovom arhipelagu. Mir i netaknuta priroda dovoljni su razlozi da se zaljubite u ostrvo...



→ PUTOVANJA

60 TREKOVI Vodič kroz planine Balkana - Zelengora

VISOKOGORSTVO

10 Dolomiti

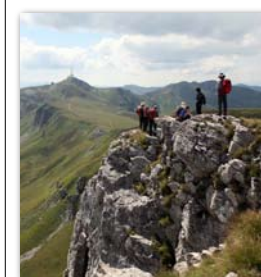
Sarajevski visokogorci, nakon ferrata na Tre Cime di Lavaredo (Italija) bogatiji za novo iskustvo i željni novih izazova...

18 Maja Jezerce

Grupa od dvadesetak planinara pohodila je albanski deo Prokletija i ispenjalo najviši vrh Maja Jezerce južnom stranom...

PLANINARENJE

36 Bjelasica Tri vrha preko 2.000 mnv



Grupa od dvadesetak planinara iz Beograda i Novog Sada, iskoristila je poslednje dane leta za uživanje na Bjelasici (Crna Gora)...

pa su beogradski planinari uživali u nedinutoj prirodi i prelepim vidicima...

PK „POBEDA“

46 Južni Velebit
Grupa planinara iz Beograda, od 4. do 8. 9. uživala je na Velebitu (Hrvatska)...

PD „JELENAK“

56 Boje ruja
Sada već tradicionalna akcija pančevačkog Planinarskog društva „Jelenak“ organizovana u



PLANINOM

42 Komovi
Septembar je idelan za ovu planinu,

Deliblatskoj peščari (Srbija)...

AVANTURA

62 Preživeti Grzu
Peta trka preživljavanja „Grza 2013.“ održana je 5. - 6. oktobra u organizaciji



sportskog kluba Wild Serbia iz Valjeva (Srbija)...

BICIKLISTI

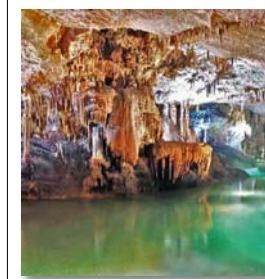
68 I vožnja i gozba
Beogradski biciklisti na Danima mađarske kuhinje u Skorenovcu (Srbija)...

PROPELER

72 Mokra Gora
Kamp sportova u prirodi za decu
Oko 320 klinaca iz cele Srbije učestvovalo je na kampu tokom kojeg su učili osnove penjanja, orijentiranja i izvođačkih veština...

PROZOR U SVET

90 Uživanje u podzemlju
Posetite pećinu Zeita u Libanu



78 GSS

88 ISHRANA IZ PRIRODE

86 MARKET

→ UKRATKO O...

Planinskim masiv nalazi se u neposrednoj blizini bugarske prestonice i idealno mesto za hajking, alpinizam i zimske sportove. Ovo je najstariji park prirode na Balkanu sa mnogobrojnim mineralnim izvorima, granitnim stenama i vrhovima preko 2.000 metara. Najviša kota, Crni vrh sa 2.290 m, česta je meta planinara.



BUGARSKA VITOŠA

PHOTO: MIHAIL KOZUHAROV

Planinarski domovi i skloništa Vitoša (Bugarska)

Dom ALEKO (1.810 mnv)

Lokacija: Maslovitsa oblast, severoistočno podnožje vrha Malak Rezen (2191 mnv)

GPS pozicija: 42° 34' 57.6"N 023° 17' 32.4"E

Opis: kapacitet 100 kreveta, voda, struja, grejanje, internet, kantina, restoran, veštačka stena...

Kontakt: 359 2 / 967-11-13, 359 888 / 35-01-40

Dom BELITE BREZI (1.330 mnv)

Lokacija: Belite brezi oblast
GPS pozicija: 42° 37' 04.1"N 023° 13' 39.7"E

Opis: kapacitet 50 kreveta, voda, struja, grejanje, kantina, restoran
Kontakt: 359 2 / 957-00-31, 359 898 / 46-50-58,

Web: www.belibrezi.kvartira.bg

Dom BOROVA GORA (1.695 mnv)

Lokacija: Boeritsa oblast
GPS pozicija: 42° 36' 07.1"N 023° 15' 10.5"E

Opis: kapacitet 25 kreveta, voda, struja, grejanje

Kontakt: 359 897 / 29-39-80



Dom EDELVAYS (1.675 mnv)

Lokacija: Machovoto oblast
GPS pozicija: 42° 35' 18.6"N 023° 13' 49.7"E

Opis: kapacitet 22 kreveta, voda, struja, grejanje, mala prodavnica
Kontakt: 359 888 / 51-23-81

Dom ZVEZDITSA (1.715 mnv)

Lokacija: Marina polyana oblast
GPS pozicija: 42° 35' 18.7"N 023° 14' 02.5"E

Opis: kapacitet 120 kreveta, voda, struja, grejanje, restoran

Kontakt: 359 2 / 957-11-11, 359 887 / 20-03-95

Dom KAMEN DEL (1460 mnv)

Lokacija: Pozhara oblast
GPS pozicija: 42° 37' 29.8"N 023° 15' 57.1"E

Opis: kapacitet 35 kreveta, voda, struja, grejanje, kantina i mala prodavnica

Kontakt: 359 878 / 66-92-40, 359 879 / 28-72-40

Dom KUMATA (1.725 mnv)

Lokacija: južni deo oblasti Boeritsa
GPS pozicija: 42° 35' 40.7"N 023°

15' 02.6"E

Opis: kapacitet 34 kreveta, voda, struja, grejanje, kantina i mala prodavnica

Kontakt: 359 876 / 11-19-95, 359 885 / 49-52-26

Dom MOMINA SKALA (1.485 mnv)

Lokacija: Stambolova Livada oblast, na levoj obali reke Boyanska
GPS pozicija: 42° 37' 22.9"N 023° 15' 04.3"E

Opis: kapacitet 31 krevet, voda, struja, grejanje, kantina i mala prodavnica

Kontakt: 359 2 / 957-12-25, 359 889 / 27-66-47

Web: www.momina-skala.vibs.bg

Dom PLANI-NARSKA PESEN (1.695 mnv)

Lokacija: Boeritsa oblast
GPS pozicija: 42° 36' 08.6"N 023° 15' 12.1"E

Opis: kapacitet 27 kreveta, voda, struja, grejanje, mala prodavnica.

Kontakt: 359 888 / 30-87-11, 359 887 / 64-98-43,

Web: www.planinarskapesen.hit.bg

Dom PLANINETS (1.355 mnv)

Lokacija: Svrachara oblast
GPS pozicija: 42° 37' 28.1"N 023° 14' 23.3"E

Opis: kapacitet 64 kreveta, voda, struja, grejanje, kantina i mala prodavnica

Kontakt: 359 882 / 96-63-93, 359 886 / 30-54-24

Dom POGLEDETS (1.590 mnv)

Lokacija: Katunishte oblast

GPS pozicija: 42° 34' 37.6"N 023° 19' 01.3"E

Opis: kapacitet 20 kreveta, voda, struja, kantina i mala prodavnica

Kontakt: 359 877 / 88-66-71, 359 876 / 74-68-58,

Web: www.pogledets.hit.bg

Dom SELIMITSA (1.280 mnv)

Lokacija: Lenishtata oblast

GPS pozicija: 42° 34' 22.5"N 023° 12' 13.0"E

Opis: kapacitet 20 kreveta, voda, struja, grejanje, kantina i restoran

Kontakt: 359 889 / 20-73-39,
Web: www.hija.selimica.com

Dom SEPTEMVRI (1.485 mnv)

Lokacija: Mandrata oblast

GPS pozicija: 42° 37' 03.8"N 023° 14' 40.5"E

Opis: kapacitet 24 kreveta, voda, struja, grejanje, kantina i mala prodavnica

Kontakt: 359 2 / 928-75-10, 359 897 / 21-48-67



Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta“ od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarница.net. Saradnjom sa portalom Novinarnica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarnice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarница.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnike, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarnice.

MOJA PLANETA 37 • Oktobar 2013.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić. -

Online izd.- Elektronski časopis. - 2010, br. 1 - . -

Mesečno. - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim

brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.



DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarница.net

Fotografija naslovne strane: Jeff Pang

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

forum

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA



EXTREME SUMMIT TEAM



CIKLO SVET SRBIJA
Udruženje biciklista

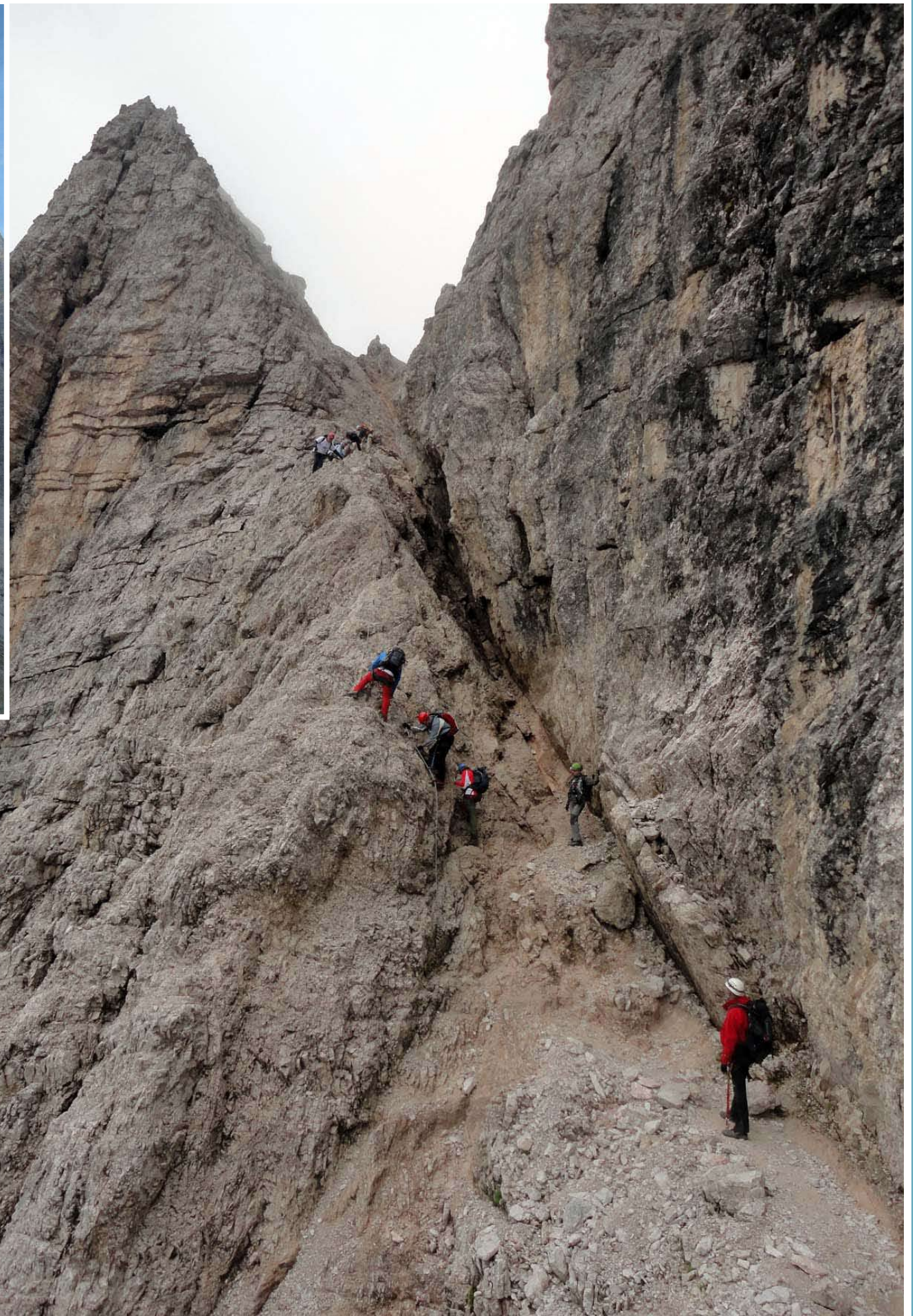


vodič kroz planine Balkana

10 2013. Moja planeta 9

Dolomiti

Sarajevski visokogorci, nakon ferrata na **Tre Cime di Lavaredo (Italija)** bogatiji za novo iskustvo i željni novih izazova...



U okviru ovogodišnje penjačke turneje Kluba visokogoraca Sarajevo neizbježna je posjeta Cimama, kamenim zubcima koji su simbol Dolomita. Po nacionalnom parku u koji stižemo krivudavom cestom iz Misurine ljeti vijugaju brojne planinske, a zimi skijaške staze. Tu su i nezaobilazne adrenalinske ferrate i vertikalne stijene za slobodne penjače. Ulaznica u Nacionalni park iznosi 22 eura po vozilu. Put nas vodi do planinarskog doma „Auronzo“ na 2.320 mnnv na čijem parkingu ostavljamo vozilo. Neradni je dan i već u ranim jutarnjim satima pristižu brojni šetači i penjači.

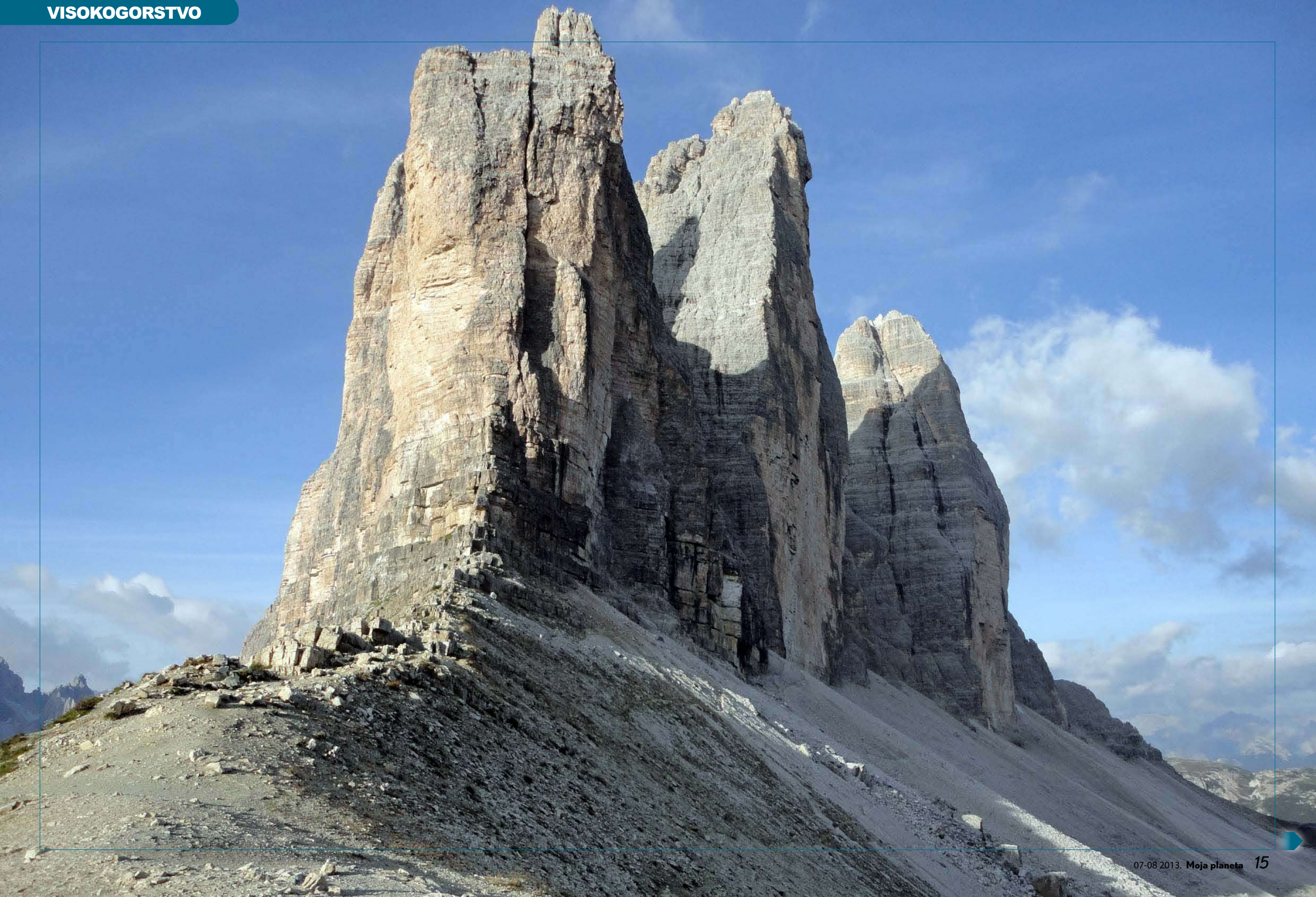
Puni su im je naziv Tre Cime di Lavaredo, a nalaze se u Sesto dolomitskoj grupi na samoj administrativnoj granici između talijanske provincije s većinskim stanovništvom njemačkog govornog područja Južni Tirol (tal. Alto Adige) i provincije Veneto s većinskim stanovništvom talijanskog govornog područja. To je do 1918. bila granica između Austrougarske monarhije i Kraljevine Italije kad je nakon Prvog svjetskog rata Južni Tirol pripojen Italiji. Ostaci krvavih ratnih godina još su vidljivi i u ovom dijelu Dolomita, bunker i sazidani od kamena, tuneli uklesani kroz srce okolnih planina te drveni viseći mostovi, bezbroj skloništa.

U vodičima je navedeno da se kružna tura oko Tre Cime izvodi obratno od kazaljke na satu, mada je naš cilj Ferrata Monte Paterno sa čijeg vrha se pruža veličanstven pogled na Tre Cime i kompletnu dolomitsku panoramu. Krenus-

mo širokom stazom od planinarskog doma u smjeru istoka. Prolazimo kapelicu posvećenu vojnicima stradalima u ovom kraju tokom Prvog svjetskog rata, desno ispod nas je travnati proplanak sa spomenikom „Andeo poginulih“ također posvećenog stradalim talijanskim vojnicima. Dolina ispod nas popunjena je bjelim pamučnim oblacima iz kojih ponosno izranjaju vrhovi planinskog lanca Cadini di Misurina.

Nastavljajući put približavamo se sljedećem planinarskom domu „Lavaredo“ 2.334 mnnv smještenom pod samim vrhom Croda Passaporto. Tre Cime nisu imale ime sve do 1750. kad u ovaj kraj dolazi poznati austrijski geodet i kartograf Peter Anich, da po naredbi Marije Tereze izradi „Atlas Tirola“. Vidjevši ova tri kolosalna vrha, naziva ih Drei Zinnen Spitze, odnosno po talijanski Tre Cime.

Prvi uspon na njihovu najvišu tačku koja je iznosi 3.003 mnnv izveo je 20. avgusta 1869. najpoznatiji istraživač Dolomita Paul Grohmann. Planinskom stazom penjemo se na Forcella Lavaredo 2.454 mnnv, s kojeg se pruža pogled i na planinarski dom „Locatelli“ i nekoliko zubastih vrhova koji se uzdižu oko njega. Tu zastajemo da doručujemo u najljepšem prirodnom okruženju. Bezbroj nijemih kamenih stražara oko nas. Djelimo se u dvije grupe: jedna odlazi stazom spuštajući se do doma „Locatelli“, a druga uzlaznom ferratom na Monte Paterno (2.744 mnnv), pa onda silaznom ferratom do doma „Locatelli“. Opremljeni se setovima za ferratu i kacicama krećemo uskim, niskim,





ukopanim kamenim tunelom koji nas dočeka kao prva prepreka na usponu. Ferrata dalje vodi uskom kamenom stazom uz vertikalnu stijenu. Zatim ponovno ukopani tunel sa skloništem i prozorom koji otvara pogled na veličanstvene vertikale sjevernih zidova Tre Cime. Magla lagano popunjava slobodan prostor između vrhova, skrivajući dva para alpinista u napredovanju slobodnim penjanjem ka vrhu desnog zuba.

Prolazimo i kroz poznatu „Galeriju Paterno“. Kroz maglu iza nas čuju se glasovi grupe njemačkih planinara, cilj nam je isti. Ferrata prelazi u stjenovitu stazu bez osiguranja pri samom vrhu uspona. Iza nas su u jednoj udolini jezera Laghi dei Piani. Staze oko njih koje vode do pl. doma „Locatelli“ pune su užurbanih šetača. Još par kamenih prepreka i na vrhu smo. Sa greben Monte Paterna, Tre Cime izgledaju doista čudesno. Iako je maglovito jasno su vidljive erodirane granice između svakog od vrhova. Lijevo je Mali vrh (tal. Cima Piccola - 2.857 mnv), u sredini je najviši Veliki vrh (tal. Cima Grande - 2.999 mnv), a desno Zapadni vrh (tal. Cima Ovest - 2.973 mnv). U uz pomoć karte „Monte Paterno 360° panorama“, svi vrhovi u vidokrugu brzo dobivaju svoje ime. Na vrhu Monte Paterno, ubijen je 4. jula 1915. jedan od najpoznatijih planinskih vodiča u području Sepp Innerkofler, pa se fer-

rata popularno zove ferrata De Luca - Innerkofler. Veoma je popularna, a na vrhu zatičemo desetak penjača. Poslje kratkog okrepljenja i fotografisanja krećemo nazad. Pri povratku susrećemo mladi bračni par koji u navezi vodi dječaka od četiri i djevojčicu od pet godina. Nevjerovatan prizor. Fotografisamo ih. Put nastavljamo novom ferratom koja se spušta prema planinarskom domu „Locatelli“. Tu su ukopani tuneli (čeone baterije obavezne) koji se kamenim stepenicama u dužini i od 500 m spuštaju u srce planine, zatim uske staze bez osiguranja i dva drvena mosta koja povezuju dvije stjenovite ploče. Zatim ponovo tunel i sklonište u njemu sa pogledom na Tre Cime lijevo i na planinarski dom „Locatelli“ desno. Magla popunjava dolinu ispod nas, počinje i kišiti, još par stotina metara i stižemo do planinarskog doma u kojem je veoma živo. Uspjeli smo, kombinacija prokopanih tunela, kamenih staza, sajli i klinova već je iza nas. Poslije odmora uz kafu ili čaj širokom planinskom stazom vraćamo se nazad prema planinarskom domu „Auronzo“ i parkiralištu pod njim gdje smo ostavili naše vozilo. I ako je kišno to nam ne kvari raspoloženje i dalji plan. Vraćamo se u Cortinu bogatiji za novo iskustvo i željni novih izazova.

AUTOR TEKSTA I FOTOGRAFIJA: SAMELA ZELIĆ, KLUB VISOKOGORACA SARAJEVO



Maja Jezerce

Grupa od dvadesetak planinara iz Beograda, Novog Sada i Banja Luke pohodilo **albanski deo Prokletija** i ispenjalo najviši vrh **Maja Jezerce** (2.694 mnv) južnom stranom...



Posle kratkog zadržavanja u Skadru i posete tvrđavi Rozafa koja se nalazi iznad grada, krenuli smo ka dolini Theth. Do doline se može sići terenskim vozilom ili kombi prevozom koji je prerađen za vrlo loš makadamski put, a zimi je skoro nemoguće doći do nje. Međutim, put se sada može nazvati pristojnim kada ga uporedim sa onim kako je izgledao 2005. godine kada sam prvi put ovuda prolazio, te se mogu videti radovi na uređenju pristupa dolini na svakom koraku. Puno decenija nepristupačna i izolovana dolina Theth privlači sve više turista i planinara iz cele Ev-

rope. Dobila je status Nacionalnog parka 1966.

Dolinom prolazi reka Theth sa brojnim potocima, vodopadima, kamenim vodenica koje su još uvek u funkciji, a priroda je netaknuta. Stanovnika ima vrlo malo, raselili su se zbog siromaštva i izolacije, ali u letnjim mesecima ceo kraj opet živne.

Ispred lokalne kafane nas je čekala „ekipa“ sa tri konja za transport rančeva. Ko je želeo, mogao je da krene sa punom opremom ka baznom kampu. Većina ljudi se odlučila za transport, jer za sitne pare možete sebi poštediti kičmu i sačuvati dosta snage,

budući da su nas čekali nekoliko napornih planinarskih dana. Staza počinje na oko 750 mnv, a cilj nam je bio na 1.550 mnv do jedne čistine, gde smo trebali podići šatore. U početku se kreće nešto strmijim usponom kamenom stazom i često kroz dvorišta ljudi koji žive iznad doline. Ne brinite ako upadnete na nečiji privatni posed, pošto ima više staza dok se konačno ne dođe do šumskog puta. Svi će vam ljubazno pokazati kuda dalje, treba samo pitati kako se stiže do prevoja Čafa e Valbones (prevoj preko koga se prelazi iz doline Theth u dolinu Valbone).

Kada se dođe do šumskog puta, tada je sve lakše, jer se hoda kroz gustu šumu i tada ne možete više skrenuti negde pogrešno. Uspon traje oko tri sata. Prvo se dolazi do izvora i improvizovne „šumske kafne“ koja radi leti. Tu možete popiti kafu, sok i pivo hladeno u potoku. Kada je čuo odakle dolazimo, vlasnik kafane je u ponudu, pored albanskih piva, sutradan „ubacio“ i nikšičko. Od kafane ima još oko 15 minuta uspona do livade gde je zgodno mesto za podizanje šatora.

Sutradan smo rano ujutro krenuli iz kampa sa 1.550 mnv ka prevoju Čafa e Valbones. Prevoj se

Šta raditi?

*U nacionalnim parkovima **Theth** i **Valbona**, postoje velike mogućnosti za razvoj planinarstva i veliki broj vrhova od preko 2.000 i 2.500 metara. Verujem da neki od njih nikad nisu ispenjani, barem ne u nekoj organizovanoj akciji. Stanovništvo je vrlo ljubazno, a u dolini Teth lako možete pronaći smeštaj, hranu i drugu vrstu pomoći. Neplaninari mogu ostati u dolini i uživati u netaknutoj prirodi, čistom vazduhu i nekim etnografskim sadržajima. Takođe je popularan i treking iz jedne doline ka drugoj preko prevoja **Čafa e Valbones** za ljude koji možda nisu ambiciozni da idu na **Maja Jezerce** (2.694 mnv). Ovaj treking traje desetak sati.*

nalazi na oko 1.750 mnv i preko njega se dolazi do susedne doline Valbone koja je pre petnaestak godina takođe dobila status Nacionalnog parka. Meni je ovo bio drugi

uspon na Maja Jezerce sa albanske strane, prvi je bio neuspešan jer nas je uhvatilo nevreme na veoma nezgodnom delu staze, pa smo tada odlučili da odustanemo. S





druge strane, ova staza je za mene bila nepoznata i zanimljiva kao i ostalima u ekipi, jer smo prvi uspon 2005. godine radili direktno iz doline Theth nekom drugom stazom.

Potrebno je oko 45 minuta da se dođe do prevoja i doline Valbone gde počinje uspon na Maja Jezerce.

U početku smo se kretali dobro utabanom stazom, a zatim smo ubrzo napustili stazu koja je vodila dalje u dolinu te smo skrenuli u pravcu juga ka Jezercetu. Prvo

smo prošli pored „kamene reke” izbegavajući sneg i zaleđene delove. Posle sat vremena hoda došli smo do strmih travnatih polica, koje je trebalo preći. Iznad njih, staza je dalje vodila ka vrhu Maja Popljuces kojeg smo zaobišli sa jedne strane. Teren je bio zaista nestvaran. Kamena pustinja neobičnih oblika okovana ledom i snegom i okružena surovim vrhovima i dubokim dolinama. Posle ovog dela staze pravimo dužu pauzu te se pripremamo za naporniji deo puta koji je bio sa

nama. Nismo očekivali da će biti toliko snega, to jest nije ga bilo toliko prethodnih godina. Zbog toga smo nastavili kretanje sporije i opreznije stazom koja je većim delom bila na kosini i trebala je dodatna koncentracija da se ne biste okliznuli i pali u neku od nepreglednih dolna pokrivenih snegom ispod vas. Duš staze su se smenjivali naizmenično delovi pod nagibom prekriveni snegom i kameni delovi sa dosta nezgodnim siparom. Sneg nije bio zaleđen i moglo se kretati bez

tehničke opreme koju svakako nismo ni imali, ali uz veliki oprez.

Posle vrha Maja Popljuces, sve vreme imate pogled na Maja Jezerce i na delove staze, tako da smo unapred pogledom mogli da tražimo način kako da se „provučemo” sa što manje kretanja po delovima prekrivenim snegom. Sve je izledalo jako blizu i na dohvata ruke, ali sneg nas zaista jako usporio. Posle više sati hoda stižemo do podnožja vrha. Tu je trebalo preći možda najstrijmiji snežni uspon koji je bio da tada, a odmah posle snega išao je dosadni sipar. Nije bilo lako, ali uspeći smo da se dokopamo konačno zdrave stene, ako se to tako može reći, jer su stene na Prokletijama izuzetno krušljive. Ni jednoj nije za verovati. Uspion na Jezerce se dalje odvija grebenski. Od sipara do grebena ima još desetak minuta hoda. Hodanje po grebenu nije zahtevno, ali je potreban dodatni oprez, jer se na tri ili četiri mesta

hoda po nožu gde vam se veoma strma litica nalazi sa obe strane staze. Konačno izlazimo na vrh. Mnogi su se oglasili o savet vodiča da treba poneti najmanje četiri litre vode po osobi i već tada su mnogi ostali suvih bidona, a čeka nas naporni put nazad.

Posle duže pauze i uživanju na najvišem vrhu Prokletija, krećemo nazad ka kampu. Da bi smo trek učinili malo zanimljivijim silazimo umesto grebenski, sajlom dugom oko 15-20 metara, koja je postavljena u blizini. Posle toga je povratak išao manje-više istim putem. Trebalo preći ponovo sve one klizave nezgodne delove koje se sunce dodatno otopilo, a sa mnogo više umora u nogama. Hodanje je trajalo 16 sati, od pet ujutro do osam uveče. Pobleme su nam pravili zaleđeni sneg, sipar, veoma krušljive i nepouzdanost stene i nedostatak vode skoro celoj grupi. Ipak, svi smo se vratili živi i zdravi, sa po kojom modricom i pocepanim pantalonama.

Kontakt info

Preko ovog korisnog kontakta možete rešiti gotovo sve što vam treba za boravak u dolini Theth i dolini Valbone. Možete obezbediti smeštaj, hranu, logistiku za terensko vozilo ka dolini, teretne konje, vodiča za planinu i slično. **Palvin Polia**, planinarski vodič
Telefon: +355(0)693016781
E-mail: pavpolia@gmail.com
Web: www.thethi-guide.com
Sa vodičem možete komunicirati na engleskom, španskom, albanskom i srpskohrvatskom jeziku.

Organizacija akcije: PSD „Kopanič”, Beograd
Vodič: Negoslav Radičević
Na akciji učestvovalo je dvadesetak planinara iz Beograda, Novog Sada, Banjaluke, Topole i Gornjeg Milanovca.
TEKST I FOTO: JOVAN JARIĆ

Ama Dablam - pogled
iz manastira Tyangboche

AMA DABLAM

Himalajska lepotica

Evo nas opet u Nepal. Kao da nisam ni odlazio. Sleteli smo na aerodrom Tribuwan i odmah zatim posle preuzimanja opreme nastavili minibusom do našeg hotela. Vreme i dalje stoji u ovom gradu. Gledajući kroz prozor tokom vožnje jedino se to može zaključiti. Oni koji su već bili ovde ne skidaju osmeh sa lica i prosto se utrkuju ko će izneti neku od anegdota sa prethodnih ekspedicija. Ovi drugi nemaju osmeh, ali im oči odaju stanje u kojem se nalaze. Stanje čuđenja i divljenja onim što vide, čuju i osećaju.



Dok su tokom dana članovi ekspedicije kupovali opremu koja im nedostaje, ja sam obavljao uhodane poslove vezane za organizaciju i nastavak našeg puta. U gradu je večita gužva na ulicama pa je teško stići na nekoliko mesta u jednom danu. Trebalo je sve završiti pre polaska za Luklu.

Ovoga puta sam mislio da će biti problema oko organizacije BC-a i visinskih kampova, ali je stigao iz Pangbočea moj Sirdar Kami Nuru i doneo mnogo dobrih vesti sa planine. U Kathmanduu je hindu

festival Dasain pa poneke radnje i ne rade. Vrhunac svega je da tokom petnaestodnevnog festivala ne rade ni ministarstva! Dozvole smo dobili tako što je službenik došao od kuće u kancelariju samo da bi smo završili sa papirima. Naravno, treba častiti čoveka, kao i onoga ko nam je sve to omogućio! To je Nepal. Mada, kada bolje razmislim nismo ni mi bolji. **SLEDEĆEG JUTRA** smo imali ustajanje u četiri sata, a posle toga pakovanje opreme u kamion. Neki nisu ni spavali od uzbuđenja. Zbog magle na aerodromu avion je poleteo tek posle devet sati. Pilot

se izgleda nešto zamislio prilikom sletanja na aerodrom jer je tresnuo na pistu, kao da smo pali sa par metara visine. U Lukli nas je čekao nas Šerpa Lakhpa sa još nekoliko portera za transport opreme do baze. Konačno smo u Himalajima! Ovde ljudi shvate koliko je život jednostavan, a koliko ga sami komplikuju. Obično na Himalajima obećaju sebi da će nešto promeniti u svojim životima kada se vrate kući, ali kada se vrate ulete ponovo u kolotečinu iz koje su došli.

Nastavili smo put preko Tok-toka, Monjoa i Jor-salea gde smo se čekirali na ulazu u Nacionalni park „Sagarmatha“. Pošto smo sve papire za ekspediciju sredili u Katmanduu ovo čekiranje je bila čista formalnost. Nebo je bilo prekriveno oblacima pa smo dosta brzo stigli u Namče Bazar (3.440 m). Tu smo sreli puno prijatelja koje poznajemo sa prethodnih ekspedicija. Nismo odseli u lodžu u koji dolazimo godinama, jer je brat vlasnika napravio novi lodž, pa je insistirao da nas bolje ugosti. Naravno, prihvatili smo gostoprimstvo. Predveče, vreme se promenilo pa je iz oblaka izronio vrh Kwangde.

SUNČANO JUTRO U NAMČE BAZARU je najava dobrog vremena u narednim danima. Popeli smo se do 4.000 m nadmorske visine kako bi odradili aklimatizaciju. Međutim, važnije od toga je bio pogled na Ama Dablam sa tog vidikovca. Jedni su vrištali kada su videli Everest prvi put u životu, a drugi nisu ispuštali kameru iz ruku, kao da snimaju „Park iz doba Jure“!

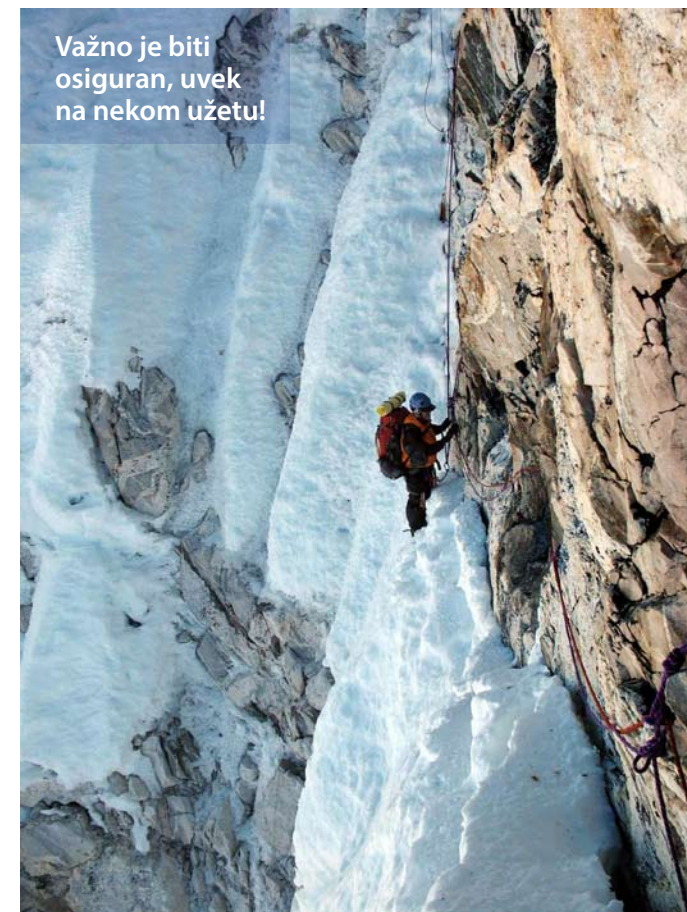
Ima i onih koji su smireni. Možda vešto kriju emocije ili je to samo strahopoštovanje prema planini. Ne znam, vreme uvek pokaže svoje. Meni je ovo bila odlična prilika da im pokažem smer koji ćemo penjati. Spustili smo se u Namče popodne, gde su se već navukli oblaci.

Posle čekiranja u SPCC naše dozvole za penjanje, krenuli smo prema manastiru Tjengboče. Kod manastira Japanci sa velikim teleobjektivima vrebaju povoljan trenutak da uslikaju Everest ili Ama Dablam. Ispod, u šumi rododendrona, nalazi se selo Deboče u kojem ćemo prenoćiti. Popodne su se spustili oblaci pa smo vreme proveli igrajući zanimljive geografije u lodžu. Da sam juče umro ne bih znao da je panj biljka a Vardar planina! Bilo je još bisera pa smo se ludo smejali.

Deboče volim zbog izvora na kojem ste posle umivanja definitivno budni. Voda je hladna ko led, ali prija. Trebalo nam je tri sata da stignemo u Orsho gde ćemo ostati naredna dva dana zbog aklimatizacije. Popodne, posle ručka, svi smo otišli na penjanje. Pored lodža nalazi se nekoliko boldera pa je skoro do mraka bilo veselo. Kao deca na trešnju! Spavali smo pored vrha na koji ćemo se uskoro penjati. Ekipa je malo nestrpljiva što je razumljivo ako kroz prozor sobe gledate u himalajsku lepoticu - Ama Dablam.

Planirao sam da ostanemo dva dana u Oršu kako bi uradili dobre aklimatizacione uspone. Idućeg dana ispenjali smo do granice snega vrha Taboche Peak (6.501m). Više nego dovoljno za aklimatizaciju.

Važno je biti
osiguran, uvek
na nekom užetu!



Uživali smo u pogledu na okolne vrhove, počevši od Lo-cea, Island peaka i Makalua, preko Ama Dablama, Kangtega i Tamserku, pa sve do grebena Kwangde iznad Namče Bazara. Sa tog mesta se odlično video naš smer na Ama Dablam. Sneg izgleda kompaktan i dobro smrznut. Popodne su se opet navukli oblaci koji dolaze sa juga, a nastaju zbog isparenja u dolini. Uveče se sve izbistri pa iznad nas pukne pogled na himalajsko nebo i hiljade zvezda na njemu.

OVAKO NEŠTO JOŠ NISAM DOŽIVEO u Himalajima! Posle aklimatizacionih uspona vratili smo se do Pengbočea sa grupom koja je bila zajedno sa nama na trekkingu po Khumbu regionu. Posle popijenog čaja trebalo je da oni nastave ka Namče Bazaru a mi levo preko reke Imja Kola pa uz brdo do baznog kampa. Međutim, krenuše i suze, a onda nikako da se rastanemo!

Nekima se nije išlo kući koliko su bili oduševljeni sa onim što su ovde videli i doživeli. Kažu: „Zavidimo vam što ostajete duže od nas“.

Mi smo posle rastanka nekako previše brzo izleteli do BC-a, kao da jedva čekamo penjanje uz zaleđene litice Ama Dablama. Malo nas je vetar produvao a temperatura se znatno spustila. U bazu su naši Šerpasi već došli prethodnog dana i odmah su postavili kompletnu infrastrukturu. Uveče je još više zahladnilo pa su otpakovane perjane jakne. Konačno smo se dokopali šatora i vreća za spavanje. Život u baznom kampu ima neku posebnu draž. Ko nije probao ne zna o čemu pričam.

Ništa lepše nego kada ti ujutro sunce obasja šator.



Ama Dablam - planina
za respekt i divljenje

Izađeš napolje, protegneš se, a pogled ti izmami osmeh. Prvo što vidiš je, naravno, Ama Dablam. Dok sam pripremao solarne panele i ostalu tehniku za normalno funkcionisanje u bazi, ostatak ekipe je izbacio svu opremu ispred šatora kako bi je prekontrolisali i podesili pre ulaska u smer. Već oko podne stigli su oblaci iz doline, tako da nam je napajanje akumulatora stalo, ali smo uspeli na napunimo baterije za računar i satelitski modem, pa ćemo moći da šaljemo izveštaje sa ekspedicije. Uveče smo dugo sedeli i pričali o budućem usponu. U stvari, više je to bio moj monolog, kao i odgovori na pitanja.

Sledećeg dana u BC šatori su se malo smrzli spolja jer je iz dana u dan sve hladnije. Sa druge strane, sneg i led u planini su kompaktni što nas raduje zbog penjanja. Napustili smo bazu sa namerom da dosegemo naš među-kamp na 5.400 m. Dan je bio predivan. Hodali smo dosta brzo tako da nam je

trebalo samo tri sata za 900 m visinske razlike. Kad je dobar tim sve je jednostavno. Gore smo ostavili opremu u šatoru i odmah krenuli nazad u bazu. U povratku su nas uhvatili oblaci i vetar, ali ništa posebno. Imali smo malo problema sa solarnim panelima jer oblaci prekriju sunce već posle jedan sat popodne, ali nekako se snalazimo.

Počeo je sneg da pada pa smo odmarali u bazi naredna dva dana. Ništa se posebno nije događalo osim što smo uveče na radost naših Šerpasa ponovo zapevali! Kažu da će se vreme menjati uskoro na bolje. Videćemo. Kako god bude mi ćemo se prilagođavati. Priroda diktira naš plan penjanja.

Konačno je osvanulo vedro jutro. Posle doručka smo se spakovali i krenuli u C1 (5.800 m) na spavanje. Sa nama je krenuo i Lakhpa Šerpa. Pokupili smo stvari iz među kampa i popodne oko 15 h stigli u C1.

Svi su se osećali dobro i niko nije imao problema



Levo: Traverza pre uspona na Yellow tower; Dole: Uspon ka C2; Gore: Uspon od C1 ka C2; Desno: Čuveni kamp C2



sa visinom. Sutra po planu je trebalo da se ispenje do C2 (6.100 m) a zatim sledi povratak u bazni kamp u popodnevnim satima. Međutim sledećeg dana zbog lošeg vremena vratili smo se sa pola puta do C2. Nije bilo potrebno ići na silu dalje jer je i dostignuta visina dovoljna za aklimatizaciju. Pogotovu što stene postanu vlažne i nezgodne za penjanje. U kasno popodne spustili smo se u BC. Te noći nije bilo pesme već je ekipa otišla na spavanje odmah posle večere.

Sada predstoji čekanje na dobru vremensku prognozu i testiranje našeg strpljenja. Spakovali smo hranu i gas za završni uspon. Jedino nam je preostalo da gledamo u nebo i čekamo... U ovakvim trenucima se vidi ko ima dara za himalajske ekspedicije.

ONDA JE OSVANUO VEDAR I SUNČAN DAN. Duvao je zapadni vetar brzinom od oko deset kilometara na čas. Lakhpa je zapalio Puđu za srećan završni uspon. Kroz dim gledam kako se gore na nebu

presijava Ama Dablam. Stvarno zaslužuje epitet himalajske lepote. Ekipa je spremna i raspoložena. Pozitivna trema je prisutna kod svih. Ovoga puta put

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A



Ama Dablam Expedition 2014.

Uspon na Ama Dablam (6.856m), Nepal

Trajanje: 30 dana

Polazak: 25.10. - 25.11.2014.



Island Peak expedition 2014.

Uspon na Island Peak (6.189m) - Nepal

Trajanje: 22 Dana

Polazak: 10.10.2014



Aconcagua expedition 2014.

Uspon na najviši vrh Južne Amerike –

Aconcagua (6.962m)

Polazak: 28.01.2014.



Everest Expedition 2014.

Ekspedicija na najviši vrh na svetu.

Trajanje: 62 Dana

Polazak: 27.03. – 4. 06 2014.



Uspon od C2 ka C3

od BC do C1 je trajao namerno nešto duže. Čuvamo se. Popodne su se digli oblaci sa juga, ali gornja granica oblačnosti je ostala ispod 5.500 m. Kada dođeš u visinski kamp najvažnije je da se primus čuje! Nikada dosta tečnosti a za to je potrebno istopiti puno snega.

U rano jutro idućeg dana krenuli smo ka Žutom tornju (C2). Sve je išlo super dok nismo naišli na grupu penjača iz Kine. Oni su bili toliko spori, da smo stajali u mestu ispod Žutog Tornja skoro dva sata!

Taman kada smo obišli kinesku ekspediciju oblaci su se naglo spustili i počeo je da pada sneg. Bilo je pitanje, da li da se nastavi dalje ka C3 ili ostati kod Žutog tornja na noćenju. Znajući da ovde pada mrak već posle 17,30 h, odlučili smo da noćas ostanemo u C2. Imamo više nego dovoljno hrane i gasa a atmosfera u ekipi je više nego dobra. Ako oko ponoći budemo imali zvezde iznad nas, krenućemo ka vrhu iz C2 u dva sata po lokalnom vremenu.

MEĐUTIM, SNEG NIJE PRESTAJAO DA PADA. Tokom noći se malo smirilo, ali nedovoljno da se nastavi dalje sa penjanjem. Pred zoru je bilo savršeno za uspon: prohladno, bez oblaka, pritisak raste... Međutim, novi sneg na planini predstavlja opasnost, naročito ako je sledeći dan sunčan. Potencijalne lavine čekaju nestrpljive penjače. Donosimo odluku da danas odustanemo od uspona na vrh. Sačekali smo da sunce odradi svoje, a onda smo lagano ispenjali ostatak grebena i oko 15 h stigli u C3 (6.300 m). Imali smo više od 12 sati pauze za odmor, da bi sutra zorom krenuli na vrh. U stvari videćemo, vreme je veoma nestabilno.

Ne donosi se odluka za uspon preko kolena. Strpljenja... Mnogo strpljenja i dobrih odluka je potrebno u takvim situacijama. Ovde se ne piše ko je



Ama Dablam - planinar

prvi istrčao na vrh, već ko je BIO i ko se VRATIO KUĆI. Tog dana Priroda je rekla NE i mi smo to poštovali...

Tokom iduće noći nekoliko puta sam izlazio iz šatora. Neobično mirno i tiho. Nema vetra. Na nebu,

desno od Jupitera nekakav veliki meteor sagoreva prolazeći kroz atmosferu. Dobar znak, rekli bi stari. Pojavio se i mlad mesec. Sećam se jednom mi je Lama iz manastira Pengboče rekao da mlad mesec ovde donosi nekoliko dana lepog vremena. Nadam se da je u pravu.

SLEDEĆE JUTRO je bilo savršeno za završni uspon. Vreme je idealno. Nigde oblaka, pritisak stabilan a nas drma adrenalin! Malo je hladno dok se čovek obuče, stavi dereze i pojas, svako se lako zadiše, ali kada se nakačiš na užu sve se zaboravi. Dok smo bili u senci napredovali smo odlično, ali kada nas je obasjalo sunce znatno smo usporili. Posle C3 ima jedan zaleđeni deo desno od čuvene „Pečurke“ koji je dosta nezgodan. Led je toliko čvrst da sa lošim derezama teško može da se pređe. Posle tog detalja potrebno dosta snage da se istraje do kraja ali nema većeg nagiba od 60 stepeni. Ima onih koji se dvoume da li da odustanu. Zato je tu ostatak tima. Važno je da tokom uspona nisi sam, da ima neko da ti pomogne i bodri da istraješ do kraja. Posle mnogo truda ekipa je izašla na vrh negde oko podneva. Prva stvar koju ljudi urade je da sednu i da dođu malo sebi. Posle ogromnog napora treba popiti vode to jest elektrolita (ako ih još ima u rancu) i pojesti neku čokoladicu jer se treba vratiti dole do naših šatora koji izgledaju kao male bubamare na snegu. Inače, u tom trenutku na nebu Himalaja nije bilo ni jednog oblaka! Ovakvi dani su retki ali pos-

Pevanje i penjanje

Tokom ekspedicije na Ama Dablam, negde u visinskim kampovima tokom dugih ledenih noći nastala je jedna pesma. Nije bitno ko je autor, važno je da sada želimo da je podelimo sa vama.

*„Noćas sam sanjao santu leda,
I teglu meda,
U čaši poridža, na sred Mašrum ridža!*

*Noćas sam sanjao belog Jaka,
Dolazi iz mraka,
Kaže krećemo u tri, uz užu mi,
I je... te padosmo svi!*

Refren:

*I neću da se probudim, jer mogu da poludim!
Kad vidim gde sam, kad vidim s kim sam!*

*Noćas sam sanjao ja i Jeti stari,
Penjemo u stravi, po Dablam Ami*

*I da hodam po Sagarmathi,
I je... te svaka će mi dati!!*

Refren:

*I neću da se probudim, jer mogu da poludim!
Kad vidim gde sam, kad vidim s kim sam!*

*I kada sanjam sanjam pesmu tu,
I ovu planinu ogromnu,
Sanjam Dablam, sanjam vrhove,
Kako me lavine sa njega progone...*

Trenutno komponujemo muziku za ovu pesmu kako bi nastupili iduće godine na Eurosongu. Tražimo i slobodne muzičare za bend. Uslov je da može da svira iznad 5.000 m!

toje, samo ih treba pronaći. Pogled je neopisiv. Ovaj trenutak se ne zaboravlja i ostaje u nama do kraja života.

Spuštanje ka C2 je bilo relativno brzo jer niz užu to ide brže nego kada se hoda niz planinu. Znam da su svi bili umorni i da im se spavalo ali sneg mora da se topi jer su potpuno dehidrirali posle uspona na vrh. Ko ima snage on priprema nešto za klopnu ali većina zaspi čim se uvuče u vreću za spavanje. Kada se dobro naspavaš - onda nije teško da sutra nastaviš spuštanje ka BC pogotovu ako znaš da te dole čeka topla čorba, dal bhat i nasmejani kuvar. Po dolasku u bazu, u trpezarijskom šatoru, dok ih još drma adrenalin, prepričavaju se detalji sa uspona uz puno smeha i zadirkivanja. Pije se chang (alkoholno piće od pirinča) i veliča se uspeh. Posle boja svi su generali! A sve je zavisilo od milosti Prirode.

Sutra napuštamo bazu i spuštamo se u Namče Bazar. Tamo nas čeka moj prijatelj Dawa, koji je odnegde nabavio pet litara crnog vina! Kaže, ovakav uspeh mora da se proslavi! Valjda ćemo preživeti. ■

Absail niz stene ispod
Žutog tornja



Bjelasica

Tri vrha preko 2.000 mnv



Grupa od dvadesetak planinara iz **Beograda i Novog Sada**, iskoristila je poslednje dane leta za uživanje na **Bjelasici (Crna Gora)**...

U Berane smo stigli u ranim jutarnjim satima. Posle susreta sa domaćinima, kafe i rakije odlazimo u zaseok Jugovine odakle smo krenuli na pešačenje koje je bilo predviđeno za taj dan. Cilj nam je bio vrh Pogana glava (1.828 mnv). Vreme nije obećavalo, jer su se nakupljali crni oblaci. Međutim posle sat vremena hoda, sunce se probilo,

a oblaci otišli dalje ka horizontu. Staza je vodila kroz listopadnu šumu do jednog prelepog vidiokovca. Iako baš nije bilo „bistro“, u daljini su se mogli nazreti obližnji Komovi.

Imali smo vremena na pretek, pa smo ovde napravili dužu pauzu. Staza je dalje vodila preko prostраних pašnjaka, katuna, pa opet šume... Naš domaćin Golub se ozbilj-

Crna Gora
Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.



no potrudio da nam u detalje opiše lepote svog kraja imajući uvek neku svoju priču za svako selo, stazu, livadu i čuku. Takođe, na nekoliko mesta u toku hodanja tog dana, gde

su bile predviđene pauze, čekalo nas je terensko vozilo sa hladnim pivom, pogačom, domaćim sirom i suhomesnatim proizvodima... Usput smo sve vreme jeli borovnce kojih je bilo u izobilju. Uskoro smo stigli na vrh Pogana glava, gde smo nastavili sa tamanjenjem borovnica. Posle toga je sledio spust delom makadamskim putem, delom prečicama preko pašnjaka ka motelu Pešić gde smo bili smešteni.

Udarni dan akcije je bio sledećeg dana kada smo trebali ispenjati tri vrha preko 2.000 mnv.

Staza kreće od motela Pešić i posle kratkog vremena postaje

Info - Smeštaj

Preporučujemo boravak u Hotelu „Pešić“, koji nudi dobar smeštaj, pristupačne cene i vrhunsku domaću kuhinju iz ovog kraja.

Hotel Pešić
Telefon: +382 67 916 18 75
E-mail: hotelpesic@yahoo.com
Web: www.hotelpesic.com

dosta strma. Nije tehnički zahtevna, sve vreme se hoda preko pašnjaka, ali imate konstantan uspon gde se treba sa oko 1.000

mnv popeti na greben planine, koji je na oko 2.000 mnv i to je nateži deo staze. Posle izlaska na greben su se uskoro videla sva tri vrha.

Prvo smo krenuli ka Zekovoj glavi (2.117 mnv). Tu smo se podelili u dve grupe. Ekpa 1 je otišla direktno na vrh, dok je ekipa 2, koja je želela da hoda malo više, prvo otišla na vrh Troglava (2.072 mnv.) Za odlazak na ovaj vrh treba izdvojiti sat vremena više u oba smera. Obe ekipe su se spojile kod vrha Zekova glava, pa smo dalje nastavili ka najvišem vrhu Bjelasice, Crnoj glavi (2.139 mnv). Usput smo uživali na neko-



Naš domaćin i vodič
Predrag Golubović
u društvu meštana



liko vidikovaca i „zgodnih“ tačaka, gde su se mogli videti Biogradsko jezero, Pešića jezero, i dalje Komovi, Moračke planine...

Crna glava je pristupačan vrh kao i svi ostali na Bjelasici. Posle Crne glave smo se spustili na Ursulovačkog jezera, a zatim ka selu Kurikuće gde nas je čekao prevoz.

Bjelasica je kao visoka, a pitoma planina idelana za sve

Info - domovi

Na Bjelasici postoji dosta planinarskih domova.

Domove možete pronaći na Internet stranici:

OVOJ STRANICI

tog bilja... Preporučujem svakom da poseti ovu lepoticu u centralnom delu Crne Gore.

Organizator akcije: PSD „Kopaonik“, Beograd

Vodiči: Zoran Nikolić i Predrag Golubović

TEKST I FOTO:
JOVAN JARIĆ

outdoor aktivnosti, za pešačenje, obilazak jezera, skijanje, planinski biciklizam ili branje gljiva i lekovi-





KOMOVI

Septembar je idelan za ovu planianu, pa su **beogradski planinari** uživali u nedinutoj prirodi i prelepim vidicima...

Crna
Gora
Pinom je
obeležena
približna
pozicija
lokacije
opisane u
tekstu.



Komovi su uvek poseban doživljaj i izazov, jer nije to obična planina. Septembar je idelan za ovu planinu, kada kamenje nije užareno. Stigosmo na Štavnu, katunsko naselje pod Vasojevičkim komom, u rano jutro, dok je još bila magla, posle kiše koja je padala prethodnog dana, ali uz najavi vedrine. Zapljusnu nas hladan planinski zrak i potražismo kolibu PK „Železničar“ Beograd, na imanju Babovića, poznatu kao Žižina koliba. Valjalo se malo odmoriti posle dugog puta i sačekati dizanje magle. Uz ubrzo prijatnu temperaturu i vedrinu koja izroni i čistinu neba pokaza, stigosmo na prvi vrh, Vasojevički kom, zasenjeni pogledima na okolinu i daljinu, ostale prekoputne komove, Međukomlje,

pa krenusmo prema Bavanu, ivicama odsečenog grebena. Zaista je doživljaj koji se pamti ovaj greben-ski niz uzanih stena, a sidosmo na suprotnu stranu, ka dolini Mojanske reke, Mojanu i Ilijinoj glavi, što su preko puta doline. Silazak je niz jaku strminu, gde se čuvamo obaranja nekog i najmanjeg kamena, da jedni druge ne ugrozimo. Sledi kružna tura oko Komova, kroz šume, gde je u dolini Japan, mesto koje kažu nije slučajno tog imena, pa opet na Štavnu.

Sutradan sledi celodnevna akcija, jer u planu su Kučki i Ljevorečki kom. Još sunce nije obasjalo dubodoline, ni sve vrhove, već samo isturene, a mi smo preko siparske staze ka Međukomlju, centru kamenih vrhova, idemo ka kotlini među stenama, što

ih spaja u celinu. Staza na momente preko strmine, pa dugačkog sipara kome se ni gore niti dole ne vidi kraj. Na jednu stranu je staza ka Ljubanu, nešto dalje odvaja se staza ka Srednjem komu, koja me seća na penjanje kada ovaj vrh nije imao ni ime, a jedini je koji je malo posetilaca na vrhu primio.

Dolinom talasastog Međukomlja penjemo stazicom ka prevoju Carine, gde zastadosmo, jer sledi završno penjanje i gore je vetar i verovatno se ne

može duže odmarati. Greben uz koji se u nastavku penje počinje poljanom, koja traje, ali nagoveštava da sledi stenoviti deo, gde u par navrata valja biti vičan i oprezan. Počinje neobičan kameni predeo, razasuto krupno kamenje po sitnom siparu koji je svuda okolo, a gore krezube stene uz koje se ne može. Sve izgleda da je potresom razasuto i izronilo stenje iz stenja, sve se krunu, opada, pretvara u sitan kameni materijal, koji se kreće.





Stazica penje siparom, pa ulazi u uzani vetrikalni prolaz gde piše: „Opres!“ Sledi veranje preko nabacanih stena i izlaz na greben, na momente uzan i napukao, sa obe strane odsečen, kojim se izlazi na sam vrh Kučkog koma, najvišeg vrha (2.487 m). Na vrhu su Ana, Vladan, Ivan, Dražen i ja. Valja ovo zabeležiti, nešto ne propustiti, jer tu se često ne dolazi. Svako je u svom carstvu, zanesen. Gledam u Srednji kom, koji sam samo jednom peo, kad nije



imao ni ime, niti se znalo kuda se može popeti. Želja se javlja da se opet nađem tamo, ali znam da za to moraju biti idelani uslovi, pre svega suva stena i bez vetra. Preko puta je, malo dalje Ljevorečki kom, na koji hoćemo da idemo, ali nema grebenske veze, treba sići sa Komova i doći sa druge strane. Jednom sam ga peo iz Meukomlja, ali to ne preporučujem, zbog jednog vrlo opasnog dela. To su ti Komovi, sa svom okolinom i vidicima, ovaj put u nedogled, od Prokletija, gde u mnoštvu nanizanih vrhova uočavamo Maja jezerce, do Maganika, čak Bioča na suprotnoj strani, pa Orjena.

Silazak ka Rogamu je vožnja niz dugački sipar, gde te nosi sitan materijal, pa valja kočiti i uz pomoć štapova održavati ravnotežu, jer pad na kamenje ne bi bio prijatan. Tako više stotina metara u dubinu, do doline što kruži sa zapadne strane planine. Tamo nađosmo i stada goveda, što je ovde izleda retkost, a ova strana i greben ka katunu Margarita ima više katuna, kao i Ljuban, sve posebno opevana mesta kojima se Komovi diče. Tamo je i Svatovsko groblje, gde su se, kažu, nekada sukobile kolone svatova jer nisu želele da propuste jedna drugu.

Ljuban, po ljubavi dobio ime, divnog li imena, tu smo, čutimo, idemo uz strmu dugačku poljanu



Autor teksta

ka Ljevorečkom komu, gde se vidi vršna steno-vita kupa. Sada već nešto usporenije, sa češćim zastojima, tek da se puls snizi i vreme ne izgubi, jer valja do noći stići do naše kolibice. Pred vrhom smo, još jedna ozbiljnija stena, i tu smo. Vrh je, sada sa pogledom na prethodno popete vrhove. Magla se za trenutak odnekud u pramenovima navuče, sakri Kučki kom na kom smo nedavno bili, kao da želi da stvori jedan drukčiji ambijent, svojstven planini, gde se vreme začas promeni, a to je bio nagoveštaj da je sutradan drugo vreme i saznanje da smo iskoristili dva idelana dana za planinarenje. Bio je to zasta lep doživljaj Komova, uz penjanje tri Koma, kao i kružnu turu oko planine, te prolaz krog Meudukomlje, dakle kompletna slika i doživljaj. ■



PLANINOM

knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

Telefon autora:

+381(0)64-245-22-37





Južni VELEBIT

Grupa planinara iz Beograda, od 4. do 8. 9. uživala je na **Velebitu (Hrvatska)**...

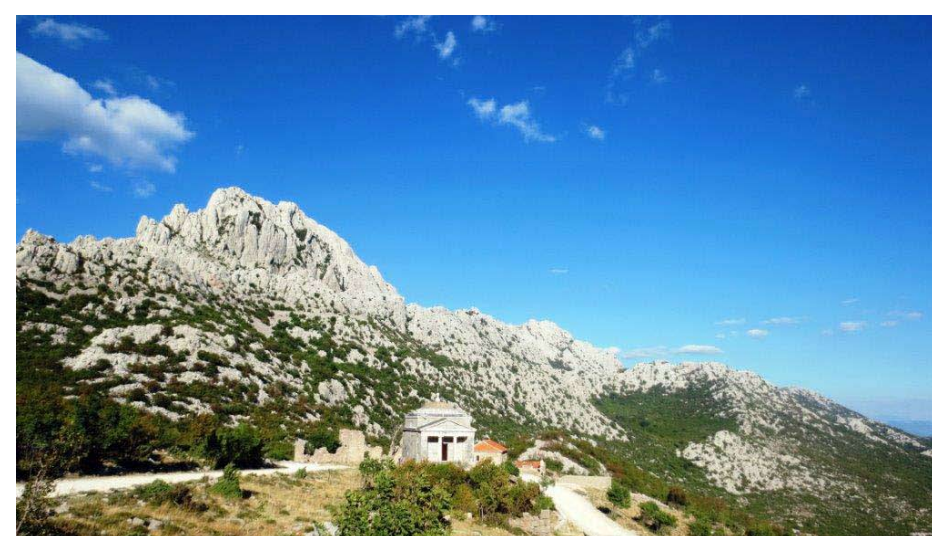
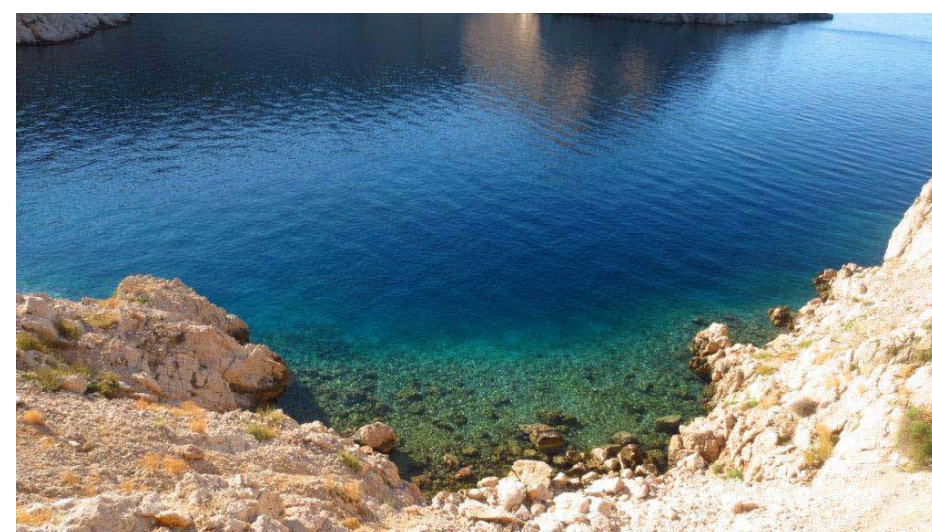
Prošle godine, početkom juna, bili smo na Velebitu (doduše, severnom), Rabu i Golom otoku i sećam se da sam, dok smo hodali neobičnom i skoro nestvarnom Premužićevom stazom, između belih, moćnih stena Velebita, poželela da i sledeće godine dođemo na tu planinu, tako magičnu i privlačnu, koja svojim prostranstvom, šarenolikošću i pre svega lepotom, prosto pleni i, kada jednom kročite na nju, zaljubili ste se u trenu i zauvek ostali očarani ovim pravim planinskim draguljem.

Nikada nećemo zaboraviti buđenje tog jutra, posle noćne vožnje ka moru. Zadremali smo još dok smo napuštali beogradski asfalt, u polusnu brzo prešli granice, spavali dok je autobus jezdio po hrvatskim auto-putevima, a onda, oko osam sati ujutru, još

uvek sanjivi, protrljali smo oči i ispred sebe ugledali jedan od najlepših prizora na svetu – more, ostrva, pučinu... Jutro je bilo kristalno čisto, a predeo ispred nas kao na razglednici. I opet, ono slatko uzbuđenje u duši i osmesi na licima, dok smo izlazili iz autobusa i ukrcavali se na trajekt koji će nas prebaciti na ostrvo Rab. U ovom lepom gradu proveli smo nekoliko sati. Prvo smo se uputili ka park-šumi Komrčar, „zelenom biseru” koji se naslanja na zidine starog grada i predstavlja pravu zelenu oazu mira i tišine. Područje današnje park-šume nekada davno, u prošlosti, bilo je pustito i koristilo se kao mesto za ispašu stoke stanovnika grada Raba. Pravdoje Belia, rapski šumarski stručnjak, to područje gledao je drugim očima i odlučio da ga pošumi. Nailazio je na žestoke otpore, čak su mu i sadnice



čupali, ali on nije odustajao od svoje namere. Sadio je alepski i primorski bor, a kasnije unosio i autohtone vrste četinarske vegetacije. I danas se u šumi mogu pronaći neobični primerci alepskih borova, prečnika 90 centimetara i visine do 30 metara. Dok smo šetali lepo uređenim, betoniranim stazicama kroz park (takođe projektovanim prema zamisli Pravdoje Belie), širokim plućima udisali smo vazduh prijatnog mirisa koji su širili gusti četinari i po ko zna koji put zaključili da takvog mirisa borova nema nigde na svetu. Kroz njihove grane, provirivalo je more, divne, tirkizno-zelene



boje, u kome su se već kupali jutarnji ranoranioci. Popeli smo se i na zidine grada i sa jedne lepe terase-vidikovca slikali Rab i njegova četiri zvonika, smeštena, kao i ceo stari grad, na isturenom poluostrvu okruženom morem, po kojima ovaj slikoviti gradić podseća na veliki jedrenjak sa četiri visoko uzdignuta jarbola. Moguće je

popeti se i na zvonike, odakle se opet pružaju lepi pogledi na Rab i njegove krovove. Prošetali smo još malo uskim, popločanim uličicama, obišli četiri crkvice, sa divnog trga uživali u pogledima na grad i more, prošli pored spomenika Sv. Marinu, koji je poreklom iz mesta Lopar na Rabu i koji je 301. godine osnovao republiku

„Pobedine” akcije

U novembru idemo na sledeće planine:

■ Maljen

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Kosmaj

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Vršacke planine

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Vujan

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Fruška gora

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Hajla

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Mala toplička transverzala

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Suvobor, Pohod 1.300 kaplara

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

San Marino... Obilazak grada završili smo u jednom od restorančića na rivi, gde smo se osvežili, jer kako je dan polako odmicao, postajalo je sve toplije.

NA GOLOM OTOKU

Ponovo smo ušli u autobus i odvezli do mesta Lopar, gde smo se smestili u privatne apartmane vile „Radojka”. Popodne smo se podelili u dve grupe. Jedni su otišli u obilazak Golog otoka, a nas nekoliko ostalo je na plažama Lopara, gde smo uživali u kupanju i sunčanju. Damir se vratio u Rab i uspeo da dođe asfaltnim putem do najvišeg vrha ostrva - Kamenjaka (taksijem, jer nije bilo vremena za planinarenje), na 408 metara nadmorske visine, na kome se nalazi divan restoran i odakle se pruža spektakularan panoramski pogled na ceo grad Rab, planinski masiv Velebita, kao i ostrvski arhipelag.

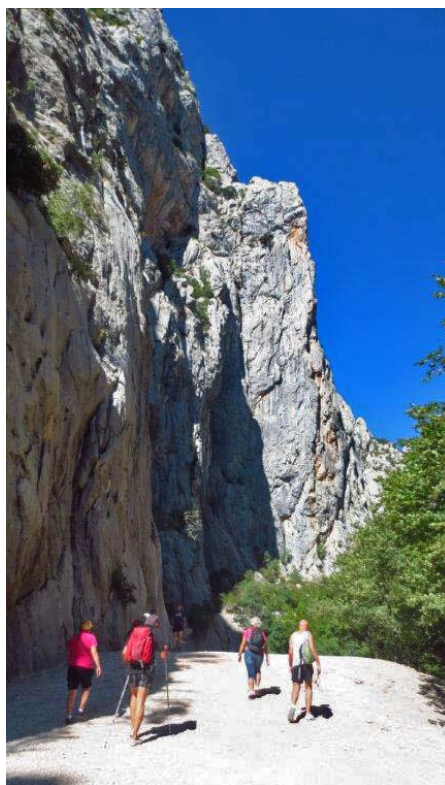
Dve hiljade devete obeleženo je 60 godina od tog 9. jula 1949. godine, kada su prvi osuđenici, takozvani IB-ovci, prebačeni u izolovani kazamat. Možda je među bivšim logorašima koji su tada otišli u obilazak ovog ostrva, bio i onaj koji je, još onda, napisao grafit koji i danas stoji na napuštenoj zgradi: „Mi gradimo Goli otok, Goli otok gradi nas!” Gledano iz pristaništa uvale Tatinja, Goli otok deluje moćno. Gola lepota golog kamena, sa Velebitom u pozadini, restoran u maloj luci u kome tur-



isti dokono čavrljaju, teško da bilo koga mogu misaono teleportovati u godine kada je to mesto bilo sinonim patnje. Ali, tako je samo na prvi pogled. Ove godine, naša grupa imala je stručnog vodiča koji ih je vodio kroz unutrašnjost ostrva, kroz napuštene i urušene zgrade nekadašnjeg logora i ispričao mračnu priču o „Titovim Havajima”, na kojima je ostalo zauvek ko zna koliko ljudi - bilo na usijanom kršu koji danonoćno udara bura, bilo u vodi Velebitskog kanala, dok su pokušavali da se domognu slobode. Ljudska ruka ovo ostrvo nije takla od 1988. godine, od kada su ga vlasti zatvorile kao zatvor koji je dugo godina posle IB-ovaca, nakon političkih, zbrinjavao „obične” kriminalce. Pored velike znatiželje da čuju priču o ovom simbolu ljudske patnje, planinari nisu mogli da ne primete gomile đubreta, obrušene spratove urušenih zgrada, razbijena okna, gomile kozjeg i magarećeg izmeta, „haos i nered koji se ni sa čim ne može opravdati, ni siromašnim budžetom, ni neznanjem, ni udarima bure”, kako piše jedan hrvatski časopis koji oštro kritikuje zapušteno stanje ovog ostrva.

U večernjim satima, prošetali smo Loparom, večerali i vrlo brzo bili u našim krevetima.

Sutradan, rano ujutru, napustili smo Lopar, u Mišnjaku se ukrkali na trajekt i opet vratili na kopno, u mesto Jablanac, gde smo ponovo poželili da obiđemo čarobnu uvalu Zavraticu, koju smo otkrili prošle godine. Ova neobična uvala, nastala tektonskim poremećajima, jedinstvena je po lepoti. Tog jutra, jer bilo je još rano, sunce se polako podizalo iznad strmih i visokih latica kanjona i postepeno ga obasjavalo. Dok smo u tišini hodali uređenom stazicom duž kanjona, pred našim široko otvorenim očima, otvarao nam se u svoj svojoj lepoti. Neopisivoj... A tek boje vode, potpuno prozirne, čiste, sa mnoštvom ribica koje plivaju u njoj... Neopisive... Tišina koja „odzvanja”, savršeni mir i harmonija... Neopisivo... Naše potpuno stapanje i sklad sa tom nestvarnom prirodom... Neopisivo... Dok kucam ove redove, zatvaram oči, umirujem se, i ponovo sam tamo... I zato, zapamtite – ako ikada budete prolazili tuda, obavezno svratite! Nemojte nikako propustiti! Bićete obogaćeni



još jednim čarobnim iskustvom, još jednim savršenim trenutkom...

NACIONALNI PARK „PAKLENICA”

Nastavili smo dalje naše putovanje Jadranskom magistralom. Uživajući u divnim pogledima na more, ostrva i gradiće pored kojih smo prolazili, vrlo brzo smo stigli do Pakleničke rivijere i malog mesta Starigrad - Paklenica. Tu su nas dočekali ljubazni domaćini

NP „Paklenica”

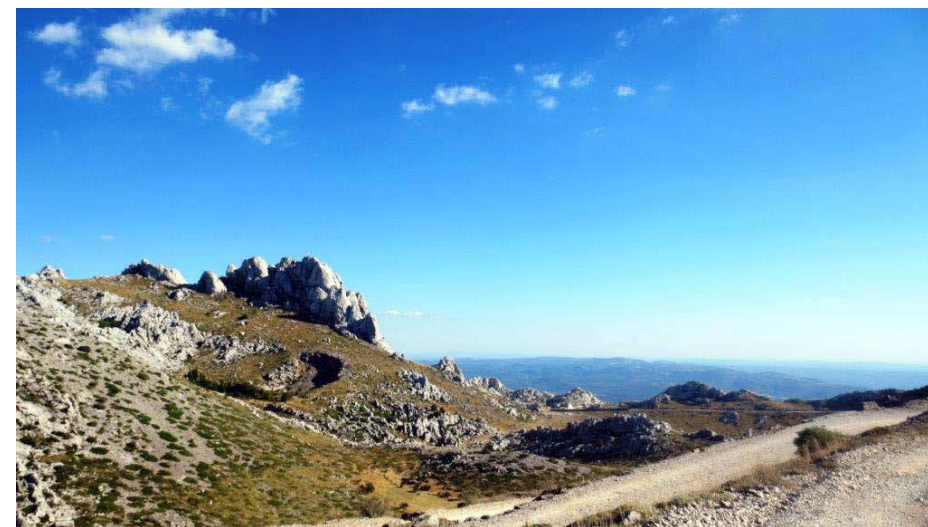
Nacionalni park „Paklenica” prostire se na primorskoj padini južnog Velebita, obuhvata područje bujičnih tokova Velike i Male Paklenice, odnosno njihove kanjone, strmo urezane u južne padine Velebita, kao i širi okolni prostor.

i smestili u nekoliko privatnih kuća. Apartmani koje smo dobili, sa ogromnim terasama i nezaboravnim pogledima na more, zaista su za svaku pohvalu i toplo ih preporučujemo. Starigrad je središte Pakleničke rivijere, nastao na temeljima drevnog antičkog grada Argyruntuma. Zbog blizine i dostupnosti planine, posebno atraktivnog kanjona Velike Paklenice, Starigrad nije samo letovalište, već i tradicionalno okupljalište planinara i alpinista, pustolova i svih ljubitelja prirode. Kako nam je plaža bila jako blizu, nismo joj odoleli. Skoro dva sata, proveli smo u sunčanju i kupanju u besprekorno čistoj vodi, a zatim se brzo spremili za pešačenje kroz kanjon Velike Paklenice. Autobusom smo se odvezli dva - tri kilometra do ulaza u park i pošto smo kupili ulaznice, krenuli smo u obilazak. Najatraktivniji deo kanjona je upravo sam ulaz, gde se strmi kukovi uzdižu



iznad potoka i tako čine najuži deo kanjona, gde širina iznosi svega 50 metara. Fascinantne, skoro vertikalne stene Anića kuka, čija visina prelazi i preko 700 metara, atraktivno su vežbalište mnogih alpinista koji ovde dolaze iz celog sveta. Strmom, kamenitom stazom, polako smo se peli i tužno posmatrali presušeno rečno korito. Naime, kako smo kanjon posetili na kraju leta, nažalost, vode i mnogobrojnih slapova na samom ulasku u kanjon nije bilo. Pre nekoliko godina, kada smo na ovom mestu bili pre leta, fascinirao nas je upravo veliki broj manjih ili većih slapova, bukova, vodopada, njihov prijatan huk i svežina kojom je odisao ceo prostor, kao i prozirna, zelena boja vode koja je ispunjavala mnogobrojne prirodne „kadice” i „bazene”, napravljene od stena i kamenja.

I tako, nastavili smo našu šetnju stazom koja je postajala sve „blaža”, uspon sve manji, a kamenje se gubilo, pa smo već hodali po sitnom makadamu. U gornjem delu kanjona, na našu veliku radost, konačno smo videli i vodu, kao i nekoliko lepih slapova. Sve vreme bili smo okruženi šumom, a onda, u jednom trenutku, ona se otvorila i prikazala nam velelepno lice Velebita. Posle malo više od dva sata hoda i savladanih 400 metara uspona, prošavši skretanje za Manitu pećinu, pored pakleničkih mlinova i šumarske



kuće - Lugarnice, stigli smo do planinarskog doma „Paklenica” („Borisov dom”), gde su ljubazni domaćini odmah prepoznali našeg vođu puta i setili se našeg boravka, pre nekoliko godina. Proveli smo prijatno vreme ispred doma. Sedeći za drvenim stolovima, stavljali smo pečate u naše knjižice, i, dobro raspoloženi i nasmejani, uživali u divnom popodnevnu. I u povratku je bilo veselo i opušteno. Pošto je već bilo kasno, ostali smo potpuno sami na stazi. Sve se nekako umirilo i utišalo. Ali, samo na kratko. Tri lepe i nasmejane devojke (i najmlađe u našoj planinarskoj grupi), zapevale su... Njihovi prelepi glasovi odjekivali su kanjonom i razbijali tišinu na najlepší mogući način...

A, onda, i mi smo im se pridružili. Uz najlepše srpske, makedonske i starogradske pesme, kao i sevdalinke, spustili smo se do našeg autobusa koji nas je vratio u Starigrad. Po pogledima i osmesima, znala sam da će ova prelepa šetnja kanjonom Velike Paklenice ostati duboko urezana u srca i duše.

DAN ZA PLANINARENJE

Osvanula je i subota. Dan za planinarenje! Konačno! Kakva radost, kakvo slatko uzbuđenje, adrenalin koji polako raste, nestrpljenje, ma, hiljadu raznih osećanja u istom trenu! Dok je tiho svanjavalo podno Velebita i polako se budio dan u Starigradu, smestili smo se u autobus i krenuli



ka prevoju Mali Alan, na Velebitu. Dugo pre ovog izleta, preko Interneta i u raznim kontaktima sa ljudima, pokušavali smo da dođemo do informacije da li se može doći autobusom do samog prevoja, odnosno da li je makadamski put koji vodi do njega dovoljno širok za veće autobuse. I na kraju, veče uoči izleta, dobili smo sigurnu informaciju da možemo proći. Moram da priznam, jedva sam čekala da krenemo! Jer, pretražujući po Internetu, pročitala sam dosta o toj cesti, a videla i slike čitavog tog predela, kao i samog puta... I, eto, moja želja se ispunila! Konačno na „Majstorkoj cesti"! Potpuno fascinirani, kroz prozor autobusa gledali smo to „čudo" ljudskih ruku, neverovatne prizore divlje prirode koja nas okružuje, beskonačne vidike koji se pružaju daleko, u nedogled... dok je

dan svitao, a na horizontu se purpurno nebo već crvenelo od izlazećeg sunca, koje samo što nije... Išli smo autobusom još par stotina metara od samog prevoja, a zatim se zaustavili na jednom malom proširenju, u šumi, odakle ćemo krenuti na uspon na Sveto brdo. To je drugi po veličini vrh na Velebitu, samo nekoliko metara niži od najvišeg – Vaganskog vrha.

Staza u početku vodi kroz prijatnu, visoku bukovu šumu. Na celom ovom prostoru nalaze se ostaci mina iz poslednjeg rata, pa mnogobrojne table pored puta upozoravaju da ne treba skretati sa vidljivo markirane planinarske staze, o čemu su nas već, prethodno, i upozorili dobri poznavaoци ovih krajeva. Dobro raspoloženi, oduševljeni prijatnom hladovinom koja nas je pratila sve vreme, izašli smo na prelepu, široku

visoravan, Dušice, sa koje nam se otvorio fascinantn pogled na Sveto brdo. Ova krška zaravan nekada je bila letnji pašnjak, na kojoj se sada nalaze ostaci pastirskih stanova koji svedoče o teškom životu stanovnika podvelebitskih sela koja su danas uglavnom zapuštena. Tu smo napravili pauzu, odmorili se, razbaškareni na travi, fotografisali čitav taj predeo i krenuli dalje. Vrlo brzo, stigli smo u podnožje veoma strmog, travnatog kamenitog grebena, na koji smo se, opet prateći Milanov ritam, za kratko vreme popeli. A onda smo ugledali more, to jest Velebitski kanal, sa jedne strane, Liku sa druge, dok se pravo iznad nas, na kraju grebena, pojavio i beli, metalni krst, što je bio znak da je vrh blizu. I konačno, posle četiri i po sata uspona, bili smo na Svetom brdu (1.751 m)! Na maloj gomili kamenja,



Majstorska cesta

Još u 19. veku, kako bi se povezala kopnena Hrvatska i Dalmacija, izgrađena je transvelebitska prometnica, na relaciji Sv. Rok – Mali Alan – Obrovac. Kako je teško preći Velebit i najsavremenijim auto-putem, u šta se svako može lako uveriti kada zaduva bura, zasluge majstora koji su gradili taj put tim su značajnije. Pod vođstvom čuvenog graditelja puteva, majora Josipa Knežića, napravljen je put dug 41 kilometar, od kojih je poslednjih 12 kilometara makadama, koji zadivljuje neverovatnim položajem usred divlje i nepristupačne kamene velebitske goleti. Način na koji su majstori sproveli trasu puta po strmoj velebitskoj padini sa brojnim serpen-

tinama, ozidanim kamenjem, između klisura i kukova, sa jednom kapelicom i crkvom Sv. Franje pokraj puta, zaista je fascinantn, a put je svečano pušten u promet 1832. godine, pod nazivom „Majstorska cesta". Mnogo kasnije, dobio je svojstvo kulturnog dobra, a danas ima isključivo turističko-panoramski karakter sa veličanstvenim vidicima na kanjon Zrmanje, Karinsko i Novigradsko more, impresivne stene Tulovih greda, a u novije vreme i na velelepni auto-put A1, Split-Zagreb, koji upravo ispod ovog starog puta ulazi u velebitske stene kroz tunel Sv. Rok, jedan od najdužih tunela u Hrvatskoj (5,6 km).

postavljena je metalna tabla sa Deset božjih zapovesti. U jednom trenutku, neko je primetio i zmiju koja se uplašila od nas i brzo pobegla, sakrivši se među to nagomilano kamenje. Kako u nekoliko reči opisati šta smo sve videli odozgo? Pokušaću, ukratko:

Velebitski kanal, Karinsko i Novigradsko more, ostrva Ugljan, Pašman, Dugi otok, Pag, Rab, Pakleničku rivijeru, Zadar u izmaglici, ceo masiv južnog Velebita, sa Vaganskim vrhom u daljini, divnu i široku Liku, kao uspavanu u dolini, pod nežnim

okriljem gorostasnog Velebita, daleku Dinaru, valoviti greben kojim smo se popeli na vrh... Dugo smo sedeli... Pričali, šalili se, slikali, stavljali pečate, prepoznavali vrhove, ostrva, gradove, meditirali... Kako smo poželili da se još malo okupamo tog dana, polako

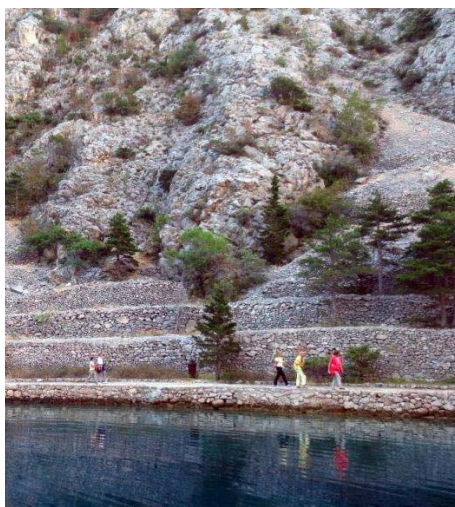


smo krenuli nazad, istom stazom. Na visoravni Dušica, na koju smo ponovo došli u povratku, svratili smo do Stanova Jurjevića, gde su nas meštani koji tu žive i grupa planinara iz Zadra pozvali na piće i kratko druženje. Simpatičan je bio taj susret i priča sa istomišljenicima - zaljubljenicima u prirodu i planine. Bezbedno smo se vratili do našeg autobusa parkiranog u šumi, a zatim se „Majstorskom cestom” polako spuštali, povremeno na kratko izlazeći iz autobusa da bismo fotografisali. Opet smo prošli pored impresivnih Tulovih greda, neobičnog spleta visokih stenovitih kukova na samom južnom rubu Velebita. Ove čudesne formacije strmih stena, kukova, tornjeva i pukotina (žljebova i točila) smatraju se jednim od „sedam velebitskih čuda”, a ceo taj predeo, krševit i bez vegetacije, nalik je mesečevim pejzažima.

Kako je samo prijalo kupanje na jednoj od starigradskih plaža, tog popodneva! Sreli smo i planinare koji su ostali u Starigradu i proveli vreme na divnim plažama, dok je nekoliko njih otišlo autobusom do obližnjeg Zadra i dan provelo u obilasku ovog lepog grada.

NA PLITVIČKIM JEZERIMA

Nedelja, dan za povratak. Ali, prethodno, obilazak Plitvičkih jezera. Oni koji su prvi put ušli u ovaj Nacionalni park, bili su potpuno oduševljeni onim što su videli, a i nama, koji smo ga posetili ranije, oči su bile širom otvorene od te silne lepote! Skoro pet sati, bez daha, hodali smo tim čudesnim krajolikom. Pred nama su se smenjivala manja ili veća jezera najrazličitijih boja, od smaragdno zelene do tirkizne, međusobno spojena penušavim kaskadama i bučnim slapovima i vodopadima, odvojena sedranim barijerama... Da bismo skratili pešačenje, prevezli smo se brodićem, a u jednom trenutku, ušli smo i u vozić koji će nas odvesti do gornjih jezera. Popunili smo ceo jedan kupe, posedali, a onda je Rile, potpuno neočekivano i iznenada, izvadio usnu harmoniku i zasvirao... Kakve su to samo pesme bile... pesme iz „onog” vremena, jugonostalgicne, setne... Dok palme njišu grane, Marina, čak i po neki klasik, a onda je zasvirao „Od Vardara pa do Triglava”...



„Jugoslavijo, Jugoslavijo”... Kakva neobična simbolika... Svi smo zapevali, zapljeskali... Orilo se u kupeu... Zapevali su i u drugim kupeima neki stranci i Hrvati... Svi su pevali! Kakav uzbudljiv trenutak! Vanvremenski, večan, neponovljiv... A, onda, ugleдах i suze, u jednom oku, drugom, trećem... Osetih jednu i u mom... Hvala ti, Rile! I kao da nam Plitvice nisu bile dovoljne. Na Olgičin predlog, posle samo 33 kilometara od Plitvica, svratili smo u još jedan zanimljiv krajolik, mesto Rastoke, ili „Male Plitvice”, prigradsko naselje grada Slunja, takođe proglašeno spomenikom kulture zbog graditeljske baštine, etnografske i istorijske vrednosti. Rastoke su vodeničarko naselje nastalo pre 300 godina na vapnenačkim stinama, na mestu gde se reka Slunjsica preko niza sedrenih barijera uliva u Koranu, a u svom toku kroz Rastoke, „rastače se” i stvara mnoštvo malih jezera, brzaka, kaskada i slapova. Najpoznatiji slapovi su Buk, Hrvoje i Vilina kosa, a u rupama rastočke sedre

žive i vidre koje su se vratile nakon dužeg izbivanja u velikom broju. Takođe, jedna od zanimljivosti su i vodenice, tzv. žličare, građene od sedrenog kamena i drveta. Neke potiču još iz 18. veka. U tako divnom ambijentu, pronašli smo i lep restoran, gde smo uz prijatno hućanje voda sa svih strana, ručali, a zatim nastavili naše putovanje do Beograda. Hvala Olgici na ideji i predlogu, a mi ćemo sledeći put, kada budemo tuda ponovo prolazili, sigurno opet svratiti i provesti malo više vremena, jer Rastoke to zaista zaslužuju.

Pre pisanja ovog izveštaja, pomislila sam da ne treba da budem suviše opširna. Ali, kao što vidite, opet nisam uspela u tome! Prosto ne uspevam da sažmem toliko toga (lepog) u samo nekoliko rečenica. Ili, možda, negde, u dubini svoje duše, to i ne želim. Ono što znam je da iskreno želim da sve ovo podelim sa vama, sa vama koji ste bili na ovom putu, kao i sa onima koji se i dalje dvoume da li krenuti ili ne u ovakvu avanturu. Ali, verujte mi, ona će vas preporoditi, vratiti osmeh na lice, obogatiće vas mentalno, daće vam snage za dalje, pamtićete je dugo i živećete danima i nedeljama samo od nje... Zaboravićete na trenutak sve brige, doživete bezbroj savršenih trenutaka, trenutaka sreće, nagledaćete se nestvarnih prizora, neviđene lepote, uživaćete... I nemojte odlagati. Jer nikada se ne zna šta donosi sutra. Pođite sada, odmah! Otsnite se u avanturu! Ona će vam doneti samo dobro. Verujte mi!

Vođa puta: Milan Lončar

IZVEŠTAJ I FOTOGRAFIJE:
MARIJA PETROVIĆ



Dan maglovitih planina

Beogradski osnovci učestvovali u obeležavanju **Dana čistih planina**...

Mihajlo, Momčilo, Iva, Jelena, Tijana, Todor, Ana, Marija, Vasa, Danilo... Tridesetak najmlađih planinara iz nekoliko beogradskih osnovnih škola, zajedno sa svojim roditeljima i učiteljicama uputilo se, u nedelju 29. septembra, na „krov Šumadije” da obeleži Dan čistih planina. I dok su im se još u duši komešali snovi od prethodne noći i mešali se sa slikama orošenih sela, kuća „na četiri vode”, krava i pašnjaka, vijugav put doveo ih je do Ravne gore, gde će neki od njih započeti prvu planinarsku avanturu.

Tu su dobili prvi zadatak: da duž staze skupljaju sve ono što ruži prirodu. Veoma ozbiljno su ga shvatili i nisu dozvolili da ih kiša u njemu omete. Za savestnost i upornost s kojim su ga obavili, zaradili su svi čiste petice. Prvu duboku impresiju čudnovatog pejzaža ovog dela Srbije imali su kada se na jednom od stajališta pod njihovim pogledom, među vrhovima, resprostrlo pravo more od oblaka.

Nešto dalje oprobali su svoje glasove. Slušali su eho sa okolnih brda, koji u gradskoj vrevi nikada nisu mogli da iskuse. Svakim korakom njihova radoznalost je rasla. Raspitivali su se za imena žbunja i drveća, interesovalo ih je kako se čita karta, koriste kompas i GPS... Deonicu do Dobre vode gotovo da nisu ni osetili, a kada su se primakli planinarskoj kući, oduševljeni su se takmičili ko će se pre spustiti niz padinu. Pravo okrepljenje bio je čika Borin topao čaj od rajačkih trava. I dok su kao trag sećanja na ovaj dan sadili dva hrasta, Dobroj vodi se prišunjala magla, koja je postala verni pratilac grupe. Do

vrha Rajca probijali su se kao kroz mleko. Magla je postajala sve gušća, noge sve teže, hladnoća sve приметnija, a strpljenje sve „tanje”. Tek tada je krenula salva pravih dečjih pitanja: „Koliko daleko je vrh?”, „Kada će ručak?”, „Hoćemo li uskoro stići?”...

Dvoumljenje kako usred magle preprečiti livadu i pronaći vrh, razrešio je čika Bora, koji je „izronio” iz oblaka. Uz minimalna odstupanja, zajedničkim snagama, nađen je put i posle desetak minuta grupa je bila na asfaltu koji vodi do doma na Rajcu. Iako je preostalo još nekih dvadesetak minuta hoda, deci, ali i odraslima već je zamirisao planinarski pasulj iz Rajkove kuhinje. Na povratku za Beograd, svi su dobili i „odlikovanja” – kartice sa pečatom koje potvrđuju da su učestvovali u Danu čistih planina. Zadovoljni bili su već spremni za carstvo snova.

MILJANA KRALJ





Boje ruja

Sada već tradicionalna akcija pančevačkog Planinarskog društva „Jelenak“ organizovana u **Deliblatskoj peščari (Srbija)**...

Tradicionalna akcija „Boje ruja“, koja PD „Jelenak“ organizuje već 15 godina, a u poslednje četiri godine ima status pokrajnske akcije, upisane u zvanični kalendar Planinarskog saveza Vojvodine. Poslednjih godina broj učesnika se povećavao tako da je 2010. godine bilo oko 150, a ove godine je broj učesnika dostigao 900. Pre četiri godine učestvovalo je 50 dece, a sada je taj broj porastao na 300.

Ljudi koji vole prirodu i često borave u Deliblatskoj peščari kažu da je oktobar najljepši zato što tada lišće ruja iz zelene prelazi u crvenu

boju, pa ceo predeo dobija „plamenu boju“. Zato nije slučajno što baš u ovo doba godine Planinarsko društvo „Jelenak“ organizuje „Boje ruja“, manifestaciju posvećenu prirodi, ekologiji i zdravom načinu života. Cilj ove manifestacije je da se što više građana okupi u prirodi i osposobi da samostalno koristi obeležene staze u okolini Školsko-rekreativnog centra na Čardaku.

Ove godine na Bojama ruja učestvovalo je 20 planinarskih društava iz Beograda, Novog Sada, Subotice, Šapca, Velike Plane, Zrenjanina, Smedereva, Vršca. Deca su

bila iz Pančeva, Jabuke, Starčeva i Velike Plane. Najmlađa učesnica je imala dve godine, a najstarija 83. godine.

„Boje ruja“ su ove godine bile organizovane po uzoru na Fruškogorski maraton, svaki učesnik je dobio mapu sa šest staza: četiri staze su obeležene sa crvenim i belim markacijama i različitih su dužina pet, sedam, deset do 12, 15 km, a dve staze su obeležene sa plavo-belim i zeleno-belim markacijama i one su iste dužine tri kilometra. Na svakih dva do pet kilometara su se nalazili



Najave akcija PD „Jelenak“

1. **Kanjon Rogačice** 2. 11. - za više informacija - [LINK](#)
2. **Medvednik** 10.11. - za više informacija - [LINK](#)
3. **NOVOGODIŠNJE PEŠAČENJE - Deliblatska peščara, Čardak** 31. 12. 2013. - 2. 1.2014.- za više informacija - [LINK](#)

kontrolni punktovi, na kojima su mogle da se perforiraju mape i da se učesnici informišu o stazama, ostalim kontrolnim tačkama i celoj manifestaciji.

Manifestacija je trajala ceo dan. Okupljanje je bilo u jutarnjim satima. Posle zvaničnog otvaranja, u 9,30h počeo je Deliblatski maraton, zvanični maraton Planinarskog saveza Vojvodine, u okviru kojeg je održano 6. kolo Vojvođanske treking lige, zatim je krenula slobodna šetnja učesnika uz mape i organizovana šetnja školske dece. Deca i njihove učiteljice mogli su da izaberu pešačenje na šest, osam

kilometara ili deset do 12 km. Na najkraću stazu od išlo je 80, stazu od deset do 12 km 70, a stazu od osam kilometara oko 150 dece. Deca su uživala u prirodi, prvo su doručkovala na klupama, pa proučavala tragove divljači, insekte, ruje i raznovrsno drveće i rastinje, malo trčala, malo gledala mapu, a najzanimljivije im je bilo da na kontrolnim tačkama perforiraju mapu. Nakon šetnje na igralištima je bio organizovan zabavni program i turnir u malom fudbalu. U pauzama između igre i šetnje mogli su da se isprobaju u početnim alpinističkim veštinama, naučili su kako se koristi alpinistički pojas

i kako se pomoću njega i užadi može popeti na visoko drvo. Naravno, uz kontrolu stručnih lica, članova PD „Jelenak“.

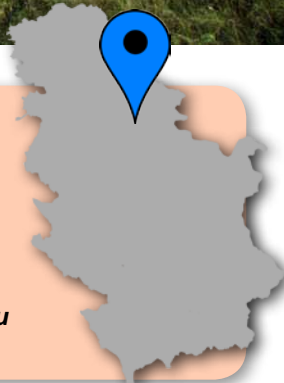
Boje ruja iz godine u godinu okupljaju se sve veći broj učesnika. U završnom delu manifestacije održava se završni čas fitnesa, gradskog projekta - fitnes u parkovima, koji je popularno nazvan zumba, zumbica...

Učesnicima su podeljene i zahvalnice za najbolje plasirane u Deliblatskom maratonu i za planinarska društva, koja su učestvovala u „Bojama ruja“.

Pozdrav do sledeće godine i „Boja ruja 2014“. ■

Srbija

Pinom je obeležena približna pozicija lokacije pomenute u tekstu.



Povratak prirodi

Pančevci od osam do 15 godina, u organizaciji PD „Jelenak“ iz Pančeva, na **Divčibarama (Srbija)** učili veštine preživljavanja i osnove penjanja...

Planinarsko društvo „Jelenak“ iz Pančeva i ove godine, u sklopu sekcije rada sa decom, organizovalo je aktivan boravak najmlađih u prirodi. Cilj je osposobljavanje za snalaženje u prirodi u najširem smislu. Akciju je osmislio, organizovao i izveo dugogodišnji planinar, majstor aikidoa i član UO PD „Jelenak“, Goran Šarenac, koji već ima iskustva sa ovakvim aktivnostima. Dvadesetoro dece, uzrasta od 8 do 15 godina, većinom članovi PD „Jelenak“, boravilo je krajem avgusta na Divčibarama. Grad Pančevo je

podržao akciju finansijski i ustupanjem Dečjeg odmarališta na korišćenje.

Pored šetnje i planinarenja, deo svakodnevnog programa činile su raznovrsne obuke za preživljavanje u prirodi od prirodnih i priručnih materijala, kao i razvijanje osnovnih penjačkih veština. Deca „internet ere“ su se upoznavała sa sadržajima koji su u našem detinjstvu bili svakodnevni: uvežbavali postavljanje šatora i pravljenje skloništa (bivaka) u slučaju nužde. Od sredstava koja su mogli da pronađu u neposrednom

okruženju, u šumi i na livadi, svako dete je pravilo svoj bivač, što se pretvorilo u zanimljivo nadmetanje. Potom su svi zajedno pravili jedan bivač, isprobavali čvrstinu, reagovanje na kišu i ispravljali greške. Tom prilikom su koristili klizne čvorove o kojima su učili na teorijskim časovima. Posebno oduševljenje je izazvalo zajedničko pravljenje kolibe u šumi. Grupa je bila podeljena na ekipe: jedna je obarala osušena stabla, druga sekla na meru i donosila, treća vezivala. Uz pomoć kanapa, kombinovanog nožića i testerice, koliba je za sedam - osam sati bila gotova! Radost zajedničkog rada ojačao je timski duh grupe i uputio decu na aktivno rešavanje problema. Mi smo deo prirode, njeni prijatelji,

a ne posmatrači iz fotelje! Deca su neplanirano naučila i još jednu lekciju - jedna devojčica je uganula nogu, pa su drugari priskočili u pomoć nosilima napravljenim od suvog drveta i šatorskog krila. Sledeća važna lekcija odnosila se na dobijanje vode iz prirode. Voda je svuda oko nas, samo treba znati kako doći do nje. Jedan od načina je i putem kondenzacije najlonske kese postavljene oko grana brezove mladice. Pravilno postavljanje nam ubrzo donosi količinu vode potrebnu za preživljavanje.

Organizator ove akcije je primenio i iskustva stečena na alpinističkoj obuci, tako da su deca upućena i u osnovne tehnike penjanja. PD „Jelenak“ je ustupio alpinističku opremu i zabava je mogla da počne! Prvi korak bilo je upoznavanje sa opremom i sticanje poverenja u nju. Drugi je deca bio naročito interesantan i uzbudljiv - spuštanje niz stenu uz pomoć užeta, korišćenjem kliznih čvorova („ensa“), koji su upotrebljavani i pri podizanju šatora. Pomoću njih su deca uvežbavala i treći korak - penjanje i silaženje niz

uže. Časovi aikidoa su se održavali u prirodi - deca su mogla da primete višenamensku primenu štapova, koji su korišćeni na časovima, a i u šetnji, prilikom pravljenja nosila i skloništa.

Od ovako zgušnjutog programa, predah su činile šetnje po okolnim planinarskim stazama, što i nije uvek bio odmor. Posebna atrakcija bio je noćni uspon na Crni vrh, koji je na decu ostavio nezaboravan utisak, kao i posmatranje svitanja sa vrha. Deca su bila oduševljena ovim sadržajima, o čemu govore i osmesi na fotografijama! ■




 Download
VRHOVI ORLOVAC (1.962 M) I VIDEŽ (1.864 M)

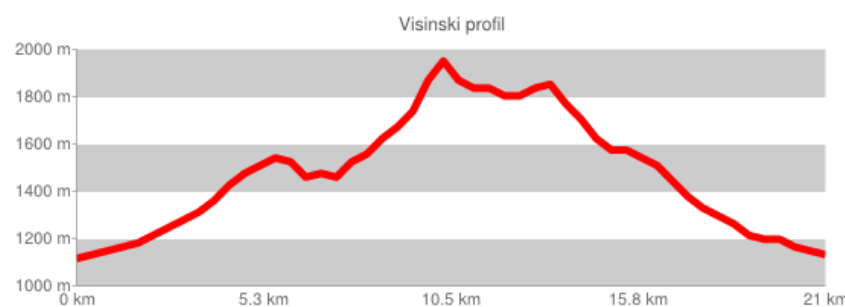
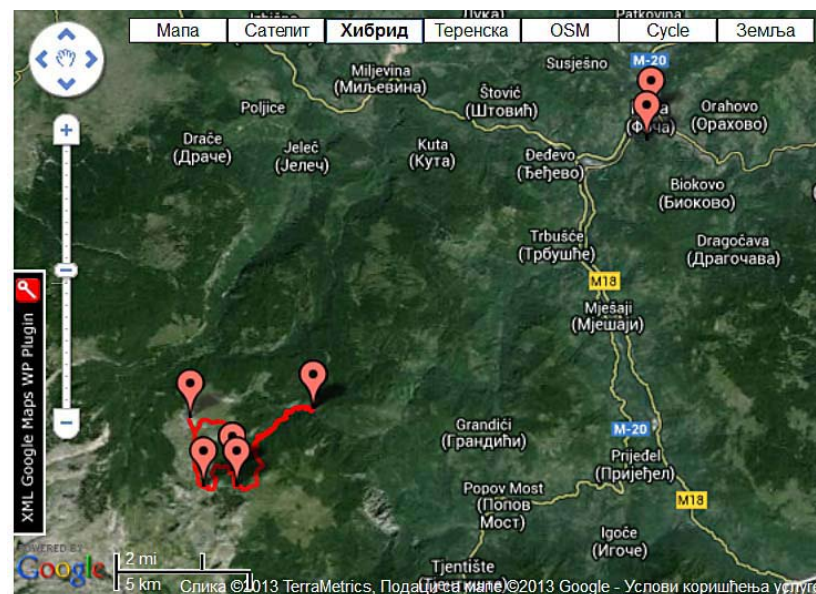
Zelengora (BiH)

Prelepi predeli, gorostasni vrhovi i storijski spomenici glavni su aduti ove prelepe planine...

Vrhovi Orlovac (1.962 m)
Videž (1.864 m)

Podaci o trekovima

Dužina trase: 20,5 km
Ukupan uspon i spust: 1.190 m
Najniža tačka: 1.197 m
Najviša tačka: 1.962 m
Kondiciona težina: 6/10
Tehnička težina: 2/10
Izvor pitke vode: 1



Smeštaj planinara bio je u planinarskom domu Zabrana (620 m), vlasništvo PD „Zelengora“ iz Foče. Dom se nalazi iznad grada u borovoj šumi, udaljeno oko dva kilometra od grada. Do doma vodi put koji je većim delom makadam sa par oštih krivina (može samo minibus da prođe). Jednim delom tog puta može se doći i planinarskom stazom (prečicom), 15 minuta hoda.

Od doma, preko Foče, krećemo prevozom ka Tjentištu, ali pre silaska ka Popovom polju, kod sela Prijedela, skrećemo na desno, ka zapadu, makadamskim putem do sela Vrbice (ukupna dužina 39 km). Oдавde smo krenuli peške na kružnu turu po severnom delu Zelengore i tu zpočinje prikazani trek.

Od kote 1.100 m iznad sela Vrb-

nice, krenuli smo od Vrbničke reke šumskim putem, prvo do sastava dve reke koje prave Vrbničku. Kod Sremušne luke put se račva u više pravaca. Izabrali smo srednji put sa koga smo odmah krenuli stazom koja vodi kroz šumu zapadno od vrha Zasek (1.610 m). Tu smo izašli iz šume na prostrane predele sa pašnjacima ka Ljubinom Grobu. Iza ovih travnatih predela uzdižu se vrhovi glavnog grebena planine. Uskoro smo stigli na brdo odakle se u uvali ukazalo Bijelo jezero (1.416 m). Sišli smo kroz strmi šumarak, zaraslom stazom, na proplanak iznad jezera. Jezero se nalazi u cirku istočno od vrha Orlovac. Zatim smo preko prevoja ponovo stazom kroz bukovu šumu ubrzo stigli i na Crno Jezero (1.440 m). I ovo jezero je još više zaraslo u krupnu barsku travu, okruženo

sa svih strana šumom. Tu se nalazi i izvor pitke vode. Dalje nastavljamo uspon, ponegde se probijajući kroz zarasle lokalne stazice sve do glavne staze koja vodi preko planine. Izašli smo iz šume ispod stenovitih padina sa siparima, obišli vrh sa istočne strane i uz travnatu padinu, u početku strmu, izašli na vrh Orlovac (1.962 m)

Sa vrha smo izašli na severni prevoj i preko lokalnih vrhova došli do stećaka na prevoj ispod vrha Vidaž (1.884 m) na koji se takođe penjemo. Sa vrha, vraćemo se ponovo na prevoj, pa na Pašinu poljanu i pored starog katuna ponovo ušli u dolinu reke koja vodi sa jezera a zatim na Vrbničku reku stigli do početnog mesta, odakle dalje prevozom odlazimo ka Foči.

AUTORI TREKOVA: SLAVKO ŠMIT



Preživeti GRZU

Peta trka preživljavanja „Grza 2013.“ održana je 5. - 6. oktobra u organizaciji sportskog kluba **Wild Serbia iz Valjeva (Srbija)**...





Peta po redu Trka preživljavanja u organizaciji sportskog kluba Wild Serbia iz Valjeva, održana je na novoj lokaciji i starim pravilima igre. Prijavljeni učesnici su imali zadatak da sa minimalno opreme pređu stazu dugu 60 km po divljim planinskim terenima, bez hrane i vode. Da bi izdržali sve napore koji su ih očekivali, bilo je potrebno da sami naprave sklonište, zapale vatru uz pomoć kresiva, pronađu ili ulove hranu! Sve ove aktivnosti i domišljatost takmičara se posebno bodovale pri ukupnoj oceni pobjednika trke.

Nakon Valjevskih planina, Ljubovije, Zlatibora i Krupnja, Trka preživljavanja je stigla na Grzu. Šumoviti predeli teško prohodnog Južnog Kučaja bili su pravi izazov i za najspremnije učesnike najekstremnije trke na Balkanu. Svake godine se na konkursu bira partner u organizaciji Trke preživljavanja a ove godine to je bila Turistička or-



ganizacija opštine Paraćin u saradnji sa planinarskim klubom „Javorak“.

U subotu 5. oktobra, u jutarnjim časovima i nakon svečanog otvaranja trke ispred prestavnika Wild Serbia i Opštine Paraćin, urađen

je pretres na kom je kao i svaki put konfiskovan veliki broj nedozvoljenih stvari poput čokoladica, dodatne garderobe i planinarske opreme. Ništa od navedenog nije promaklo kontrolorima iz orga-



nizacije, pa je nakon nekoliko minuta provedenih u „karantin zoni“ prvi tim krenuo u lud provod.

Ledena noć, guste bukove i četinarske šume, vrtače, grebeni i puteljci koji Vas vrte u krug, bili su karakteristika ove trke. Nedovoljno iskusni u snalaženju na mapama i u divljini, imali su velikih problema da stignu do kontrolnih tačaka. Po koja vočka, gljiva i izvor čiste vode olakšavali su otežavajuće propozicije takmičenja i prelaženje staze duge preko 60 km. Pored svih teškoća, već nakon 24 sata

od starta, prva ekipa „Medijana“ iz Niša je pristigla na cilj i dokazala da hladnoća, noć i ne tako jednostavna pravila takmičenja nisu prepreka za uporne.

Prošlogodišnji broj od 140 učesnika je daleko premašen, pa je ove godine na trci učestvovalo preko 200 takmičara iz zemlje i regiona prijavljenih u preko 70 timova, u tri kategorije: Opstanak (60 km), Avantura (35 km), Porodica (10 km).

U porodičnoj kategoriji koja je uvedena ove godine i nije bila

Pravila igre

Stazu od šezdesetak kilometara potrebno je preći za dva dana u timovima od dva do četiri člana. To i ne zvuči tako teško, međutim od opreme timovima je dozvoljeno da koriste samo: mapu terena, kresivo za paljenje vatre, nož i odeću koju imaju na sebi. Prolazeći kroz šume, kanjone, livade i jaruge, takmičari se susreću sa raznim preprekama i opasnostima. U ovakvim uslovima potrebno je da sami naprave sklonište, zapale vatru, pronađu ili ulove hranu! Sve ove aktivnosti i domišljatost takmičara se posebno boduju pri ukupnoj oceni pobjednika trke.

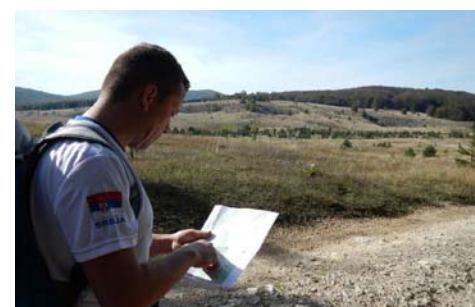
Pobjednik će biti ona ekipa koja sakupi najviše bodova, a pored toga dobijaju i za vreme koje je potrebno da se pređe staza, upaljenu vatru, napravljeno sklonište, pribavljenu hranu kao i uspešno rešene specijalne zadatke. Zato je neophodno da svaka ekipa ima foto-aparat kojim će sve te aktivnosti dokumentovati.



takmičarskog karaktera bilo je prijavljeno pet timova.

Pored učesnika koji su učestvovali u trci po propozicijama takmičenja, u organizaciji su učestvovali studenti poslovnog fakulteta „Singidunum“ u Valjevu čiji je zadatak bio da kao kontrolori na zadatim tačkama u divljini isprate prolazak ekipa na terenu, kao i jaka terenska vozila i kvadovi uz pomoć kojih se stizalo na teško pristupačne tačke i pomagalo onima kojima je pomoć bila potrebna.

Vredne nagrade u vidu planinar-



Rezultati trke

Najveću pažnju su privukli **najmlađi i najstariji** učesnici: **Nikola Pavlović** koji ima samo tri godine i veteranski tandem koji je učestvovao na svim dosadašnjim trkama **Slobodan Lalić – Dele** i **Petar Panić** koji su svojim šarmom i iskustvom oduševili sve prisutne.

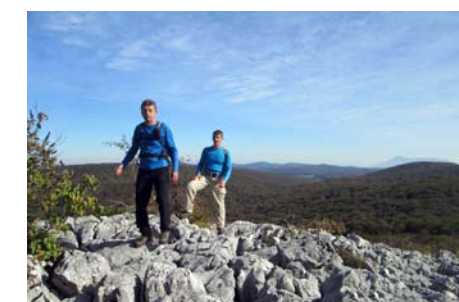
Favoriti najteže **OPSTANAK** kategorije su opravdali očekivanja i po treći put je pobedila ekipa „**UgyMojo**“ koju čine **Igor Vuković** i **Nenad Mojslović** iz Beograda i Šapca. Drugo mesto su osvojili „**Sinovi šume i Hobita**“ iz Valjeva i Obrenovca (**Slađana Jovanović, Vladimir Panić i Dragan Stanković**), a treće mesto ekipa „**Đera, Deki i Neša**“ iz Beograda (**Negoslav Radičević, Dragan Đerić, Dejan Ranković**).

U **AVANTURA** kategoriji su pobedili „**Dječaci**“ (**Dalibor Kompar, Radivoje Jokanović, Vladimir Ilić**) iz Brčkog i Bijeljine, Republika Srpska, drugo mesto je osvojila ekipa „**Survivor tim Zaječar**“ (**Nenad Panajotović, Stefan Ristić**) i treće mesto ekipa „**Doktori**“ iz Beograda (**Dejan Jovanović, Stefan Manić**).

ske opreme prodavnice „Iglu sport“ i brenda „Expedition“ dodeljene su najboljim ekipama, a za prvoplasirane ekipe, po prvi put ove godine organizacija trke je specijalno napravila prirodni pehar od drveta i pečurke „**trud**“, kojim je simbolikom obeležen uloženi trud koje su ove ekipe ostvarile.

Jedan „sasvim prirodan čovek“, Jovan Memedović sa svojom ekipom je svojim prisustvom uvećao ovu manifestaciju, kako bi kasnije predstavio divlje predele Srbije i hrabre ljude u borbi sa prirodom i samim sobom.

Wild Serbia ovom prilikom poziva naredne godine sve zainteresovane da se oprobaju u izazovu u divljaj prirodi i borbi sa samim sobom, kao i predstavnike lokalnih samouprava da predlože nove destinacije! Nakon pet godina organizovanja, Trka



preživljavanja danas predstavlja najveću outdoor avanturističku trku u Srbiji. ■



I vožnja i gozba

Beogradski biciklisti na
Danima mađarske kuhinje u
Skorenovcu (Srbija)...



Dani mađarske kuhinje, koji se u Skorenovcu održavaju već šestu godinu, najposećenija su manifestacija od strane biciklista kada vreme to dozvoljava. Ove godine udruženje biciklista Ciklo svet Srbija je organizovalo vožnju do Skorenovca 12. 10. i nazad na kojoj je učestvovalo preko 70 biciklista. Posebna nam je čast bila da su nam se pridružili i mastersi i učesnici ovogodišnjeg svetskog prvenstva za masterse iz Međunarodna biciklistička trka „Kroz Srbiju“ (Tour de Serbie).

Dan je bio prelep za vožnju na prijatnih 20 i više stepeni celzijusa. Oko 30 biciklista je krenulo ujutru, oko 9,30 iz Bike info centra, a ostali su se pridružili kod Pancevackog mosta. Karavan je činilo preko 70 biciklista. Vožnja do Skorenovca je bila pravo uživanje uz ovoliki broj učesnika. Pravičena je i mala pauza na

pola puta jer je put dug oko 55 km. Sve generacije su učestvovala u ovoj vožnji. Kada smo pristigli u Skorenovac susreli smo se sa drugarima biciklistima iz Smedereva i Požarevca. Druženje i gozba su trajali do poslepodnevnih časova kada se karavan polako, punih stomaka i pozitivnih utisaka vratio za Beograd.

Ovoj manifestaciji ćemo se uvek rado odazvati kako zbog lepote vojvođanskih predela kroz koje smo prošli, tako i zbog naših srdačnih domaćina kod kojih se uvek lepo provedemo. Sa nestrpljenjem čekamo naredne „Dane mađarske kuhinje“.

Pridružite se Facebook grupi Međunarodne biciklističke trke „Kroz Srbiju/Tour de Serbie“. Link se nalazi OVDE



Mokra Gora

Kamp sportova u prirodi za decu

Oko 320 klinaca iz cele **Srbije** učestvovalo je na kampu tokom kojeg su učili osnove penjanja, orijentiringa i izvođačkih veština...





Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013

Na poziv UNDP-a naš Savez je organizovao jednodnevni kamp u prirodi za 320 klinaca iz cele Srbije. U sklopu akcije „Grad dobrih domaćina“ i sjajne ekipe iz Kancelarije za mlade (Novi Pazar) uspešno je realizovan ovaj jedinstveni kamp. Deca iz Kragujevca, Tutina, Sjenice, Novog Pazara, Vranja i



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013

Beograda, u subotu, 5. oktobra, doživela nesvakidašnje iskustvo.

Zašto je jedinstven ovaj kamp? Nikad, niko nije radio sa ovoliko dece na ovako kvalitetan način i sa ovolikim brojem instruktora i edukatora a pogotovu na ovako nedostupnoj lokaciji. Deset specijalnih pedagoga - defektologa i dvadeset iskusnih instruktora, svako mag u svojoj struci, svi podeljeni po grupama to jest sektorima. Velika je odgovornost preuzeti toliko klinaca u sred surove planine u oktobru mesecu, mada nas je vreme baš poslužilo!

Kad kažemo Mokra Gora, svi automatski pomisle na oblast kod Tare i poznatog reditelja Emira Kusturicu. Ova Mokra Gora je daleko surovija, lepša i netaknutija. Poslednji greben Prokletijskog lanca koji se geografski nalazi na tromeđi Metohije, Raške/ Sandžaka i Crne Gore. Stari Ibarski Kolašin, mesto gde je stanište medveda i tetreba, miks listopada i četinarara. Kamp se naravno realizovao pored jedinog planinarskog doma na toj planini na oko 1.350 mnnv daleko od civili-

zacije čiji je vlasnik Planinarski klub „Sandžak“ iz Novog Pazara. Naši dugogodišnji prijatelji, sjajni domaćini i aktivni visokogorci koju su napravili jedan od najlepših domova u Srbiji.

Prvo se podrazumevalo pešačenje od sela Draga gde je bio kraj asfalta. Staza je bila duga oko pet kilometara sa oko 350 mnnv uspona po dobrom širokom makadamu. Tu smo svi sišli i preuzeli decu po grupama. Većina nastavnika je doživela blagi šlog od čistog vazduha i malo aktivnosti posle više decenija.

Koncept je bio takav da smo se bazirali na sledeće aktivnosti po sektorima:

- Penjanje (imali smo solidne vertikale na 40 m od doma)
- Orjentiring, na samom proplanku ispred doma (karta u razmeri 1:2.000)
- Izviđački deo (postavljanje šatora, vezivanje čvorova, teorija o snalaženju u prirodi)

Postavljanje su tri linije na stinama, svakog je čekala penjalica (žimar), dakle prvo penjanje uz užu pa spuštanje (abzajl) sa nekih



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



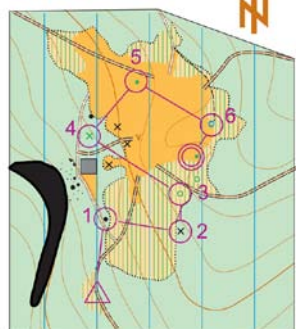
Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013

sedam - osam metara visine. Tu je bila fešta, svi su hteli na stene a realno taj sektor najsporije radi od svih. Na kraju smo uspeli da provučemo blizu 100 klinaca u par sati i svi su bili više nego oduševljeni.

Orjentiring karta

Kao i obično, slike vam mogu dočarati samo jedan deo te fantastične energije rada sa decom u prirodi. Verujemo da će im ovo iskustvo ostati dugo u sećanju i da će vremenom zavoleti prirodu na pravi način.

Karta za orijentiring
MOKRA GORA - PLANINARSKI DOM
Razmera 1:2.000, e=5 m
Stanje: septembar 2013
Autor: Dejan Avramović



Kamp Kancelarije UN za razvoj
Staza 1, Dužina 0,9 km
1. Kamen
2. Otkriveni napravljeni ljudskom rukom
3. Izvješeno drvo
4. Ploča
5. Izvješeno drvo
6. Izvor

Što se tiče orijentiringa, tu je najviše do izražaja došao takmičarski duh učesnika. Više od 200 dece prošlo je kartu sa zadatim kontrolnim tačkama po grupama od deset njih. Trčalo se punom parom, obarali su se rekordi, bilo je smeha, skakanja i radosti. Odlična je bila i reakcija dece na rad instruktora sa njima koji nisu stajali, kao ni ekipa na stenama.

U trećem sektoru je bilo opuštenije ali ništa manje zanimljivo. Sva deca su prošla izviđački deo, sa obukom postavljanja šatora, isprobavanjem vreća, podloški, vezivanje raznih čvorova i koji se za šta primenjuje.

Posebno se zahvaljujemo PK „Sandžak“, GSS-u, ekipi iz Rtnja, AOK „Koštunjak“, PK „Vidlič“ i svim edukatorima, instruktorima i drugarima iz Novog Pazara koji su krajnje ozbiljno i odgovorno radili na ovom projektu, svako na svoj način i kroz svoju struku. I naravno UNDP-u koji je odlučio da baš nama poveri ovako delikatna i ozbiljan zadatak.

Nema ništa lepše nego prenositi znanje deci i promovisati zdrav način života u prirodi. Nadamo se da će u budućnosti biti više ovakvih akcija a grad Novi Pazar svakako jeste grad dobrih domaćina. U to smo se nebrojeno puta uverili! ■



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013



Outdoor camp, Mokra Gora, Novi Pazar 2013

Akcije, prezentacije, obuke...

Ekipe GSS Srbije obezbeđivale su više manifestacija i planinarskih akcija i manifestacija u Srbiji...



Tradicionalna, peta po redu, akcija „Pešačenjem do zdravlja“, u organizaciji PK „Balkan“ iz Beograda, a pod pokroviteljstvom Gradskog sekretarijata za sport i omladinu i PSB, održana je u subotu, 14. septembra, na Avali. Ove godine, osim pešačenja, organizovana je, po prvi put, i planinska trka. U akciji je učestvovalo oko 70 planinara iz Srbije, Bugarske, Makedonije i Slovenije, a na trci 20 takmičara iz Srbije i dva iz Makedonije. Dužina staze za trčanje bila je 21,7 km za seniore sa visinskom razlikom pri spustu i usponu od 1.950 m, dok su juniori imali pred sobom stazu od 11,5 km sa 950 m visinske razlike pri usponu i spustu. Marjan Bonev iz PSD „Makpetrol“ Skoplje zauzeo je prvo mesto sa vremenom od 1h 38 min u kategoriji seniora. Planinsku trku su obezbeđivali spasioци Gorske službe spasavanja Srbije. Intervencija nije bilo.

NA TUPIŽNICI SPASENA POVREĐENA PLANINARKA
Tupižnica, Boljevac – GSS stanica Boljevac pritekla je u pomoć planinarki koja je u nedelju, 15. septembra, prilikom uspona na Tupižnicu, povredila nogu. Poziv je primljen u 14,13 od strane planinarskog vodiča, koji se sa grupom planinara iz Rume nalazio na Tupižnici. Prema njegovim rečima, jedna planinarka se, prilikom pešačenja, okliznula i povredila skočni zglobov, ne može da hoda i ima jake bolove.



Intervencija na
Tupižnici



Pešačenjem
do zdravlja, Avala



Pešačenjem
do zdravlja, Avala

Odmah po prijemu poziva, načelnik GSS stanice Boljevac, Jelenko Todorović, uputio se iz Boljevca ka Tupižnici i stigao do povređene planinarke u 15,05. Ustanovio je da je došlo do preloma, imobilisao povredu i planinarku transportovao do Hitne pomoći u Boljevcu, gde ju je u 16,30 preuzeo dežurni lekar.

PRVENSTVAO JUGOISTOČNE EVROPE U TEŽINSKOM I BRZINSKOM PENJANJU - SOKO GRAD 2013

Soko Grad, Ljubovija - Prvenstvo Jugoistočne Evrope u težinskom i brzinskom sportskom penjanju na prirodnim stenama održano je 14. i 15. septembra 2013. godine na penjalištu Soko Grad, kod Ljubovije, u organizaciji Komisije za sportsko penjanje PSS-a i penjačkih klubova „Zemun“ i „Gekon“ iz Beograda. Takmičenje se odvijalo u dve discipline: težinsko i br-

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:
www.gss.rs
kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:
www.pss.rs



Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
SVI NA JEDNOM MESTU



Prvenstvo u
sportskom penjanju
Soko Grad



Blagaja

zinsko penjanje uz učešće 40 takmičara iz cele Srbije. Smerovi su bili dužine 12 do 20 m i bili su grupisani u dva bloka za penjanje, udaljena oko 500 m jedan od drugog. Osim delova stena i kamenja koji su se u nekoliko navrata obrušili, srećom bez ikakvih posledica po takmičare i posmatrače, takmičenje je proteklo u najboljem redu. Spasilačko obezbeđivanje ovog takmičenja bilo je povereno ekipi spasilaca Gorske službe spasavanja Srbije. Tokom oba dana takmičenja nije bilo intervencija.

BLAGAJA 2013 - SPASIČKO OBEZBEĐIVANJE REPUBLIČKE PLANINARSKJE AKCIJE PSS-A

Blagaja, Požega – PPD „Maljen“ iz Požege bio je domaćin planinarima iz cele Srbije od 13. do 15. septembra, tokom republičke planinarske akcije na Blagaji, planini u neposrednoj blizini Požege, Arilja i Užica.

Ekipa spasilaca GSS-a iz Požege i Ivanjice brinula je o bezbednosti oko 300 planinara iz 27 društava, koji su u subotu i nedelju pešačili etno stazama na Blagaji. Start akcije bio je u subotu u devet sati ispred osnovne škole u selu Roge. Učesnicima su prvog dana na raspolaganju bile tri staze, dužina 6, 13 i 19 km. U nedelju su planinari posetili Potpečku pećinu.



Tribina na Medicinskom
fakultetu

Akcija je završena u najboljem redu, bez potrebe za intervencijom spasilaca GSS-a.

ODRŽANA TRIBINA O GSS-U NA MEDICINSKOM FAKULTETU U BEOGRADU

Beograd – U petak 20. septembra u Svečanoj sali Dekanata Medicinskog fakulteta u Beogradu održana je tribina pod nazivom „Prikluči se i ti, postani spasilac Gorske službe spasavanja Srbije!“. Tribinu je organizovao Komitet za ljudska prava i mir IFMSA-Serbia (International Federation of Medical Students' Associations) i Gorska služba spasavanja Srbije. Studenti su imali priliku da se upoznaju sa radom organizacije IFMSA-Serbia, projektima koji se realizuju, kao i mogućnostima i prednostima koje ova organizacija pruža. Gorsku službu spasavanja Srbije prisutnima su predstavili dr Marko Petrović, predsednik Komisije za medicinu GSS-a, Vladimir Kačurić i Marko Selaković. Oni su upoznali zainteresovane studente sa Osnovnim kursom GSS-a, procedurom prijave za kurs i odgovarali na pitanja vezana za aktivnosti službe. Održano predavanje predstavlja početak uspešne saradnje IFMSA-Serbia i Gorske službe spasavanja Srbije.

GSS STANICA BOLJEVAC NA USPONU NA RTANJU
Rtanj, Boljevac – Na poziv predsednika opštine Boljevac, spasioци GSS stanice Boljevac učestvovali su u subotu, 21. septembra, u spasilačkom obezbeđivanju uspona na najviši vrh Rtnja - Šiljak (1.565 m), koji su izveli učesnici manifestacije „Rtanj 2013“. Manifestaciju je organizovala Internacionalna policijska asocijacija (IPA), sekcija Srbija – regija Zaječar. Osim predstavnika svih regija sekcije Srbija, na usponu su učestvovali predstavnici IPA sekcija iz Bugarske i Rumunije. Svi učesnici, njih 41, stigli su do najvišeg vrha Rtnja bez problema, krećući se južnom stranom planine, i bezbedno su se spustili u naselje Rtanj u večernjim satima.

KOMANDNO-SIMULACIONA VEŽBA
Beograd – U četvrtak, 26. septembra, u Beogradu je završena Komandno-simulaciona vežba na

republičkom nivou u organizaciji Sektora za vanredne situacije MUP-a Republike Srbije na kojoj su učestvovali i predstavnici GSS Srbije. Vežba je održana od 24. do 26. septembra u okviru programa Civilno-vojnog planiranja u slučaju katastrofa (CMEP) za region Jugoistočne Evrope u saradnji sa Inženjerskim jedinicama američkog vojnog korpusa (USACE). Cilj vežbe, koja je okupila 66 učesnika, bilo je podizanje nacionalnog nivoa spremnosti i odgovora na sve oblike katastrofa. Tokom trodnevnog dešavanja, predstavnici svih resornih ministarstava Vlade Republike Srbije, Vojske Srbije, lokalne samouprave, Sektora za vanredne situacije, javnih preduzeća Srbijašume i Srbijavode, Seizmološkog zavoda, RHMZ, Crvenog krsta, Gorske službe spasavanja Srbije i drugih relevantnih organizacija, prezentovali su svoje mogućnosti delovanja u slučaju vanrednih situacija. Posebna pažnja bila je posvećena poboljšanju integracije, saradnje i koordinacije rada Republičkog štaba za vanredne situacije, kroz simulacije u realnim uslovima katastrofa prema unapred pripremljenom scenariju. Korake koji se preduzimaju ka podizanju i održavanju mogućnosti GSS Srbije za reagovanje u nesrećama, prezentovali su predstavnici službe kroz temu „Pripreme Gorske službe spasavanja Srbije za odgovor na nesreće”. Po završetku vežbe, izvršena je simulacija konferencije za štampu, a potom i detaljna analiza čitave vežbe. Opšti zaključak je da je ovogodišnja Komandno-simulaciona vežba opravdala očekivanja učesnika.

GSS SRBIJE NA MEĐUNARODNIM SPELEOSPASILAČKIM KURSEVIMA U HRVATSKOJ

Paklenica, Hrvatska – U organizaciji Hrvatske gorske službe spašavanja, u periodu od 14. do 22. septembra 2013. godine, u Paklenici su održane dve međunarodne speleospasilačke obuke: DPPI speleospasilački kurs i CRT kurs za instruktore speleospasavanja. Države članice DPPI SEE (Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South-Eastern Europe) poslale su 20 polaznika na ovaj kurs. Osim speleo-

spasilaca Gorske službe spasavanja Srbije, na kursu su učestvovali i speleolozi iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Bugarske, Rumunije, Albanije, Makedonije, Turske i domaćina Hrvatske. Obuka je izvedena u okviru projekta DMTP (Disaster Management Training Programme Projekt), čiji je osnovni cilj jačanje ljudskih kapaciteta za delovanje u slučajevima katastrofa, njihova prevencija, kao i poboljšanje i proširenje saradnje predstavnika odgovarajućih nacionalnih službi uz usklađivanje postojećih procedura. Kroz predavanja, pokazne vežbe i praktičan rad u malim grupama, polaznici kursa stekli su nova i utvrdili postojeća znanja iz oblasti speleospasavanja, koja su prikazali tokom završne vežbe spasavanja iz jame. Na CRT-u za instruktore speleospasavanja učestvovalo je 15 kandidata, među kojima i predstavnik naše službe. Obuka je organizovana u okviru zajedničkog dvogodišnjeg projekta Jamarske reševalne službe i Hrvatske gorske službe spašavanja – EU PROTEUS. Kursom su rukovodili instruktori iz Francuske (Christian Dodelin i Bernard Tourte), Hrvatske (Darko Bakšić) i Slovenije (Rajko Bračić). Nakon obuke na steni i u jamama, usledila je i završna vežba za sve učesnike. Oba kursa su uspešno privedena kraju.

POČETAK OSNOVNOG KURSA GSS-A Beograd – U sali Vatrogasne brigade u Beogradu, u subotu 28. septembra, nakon dodatnog razgovora sa pozvanim kandidatima za prijem na Osnovni kurs GSS Srbije i utvrđivanja konačne rang liste od 40 polaznika kursa, započela su prva predavanja. Instruktori GSS-a su najpre upoznali polaznike sa obavezama koje ih očekuju u naredna dva meseca tokom trajanja obuke, ali i daljim planovima vezanim za buduće aktivnosti tečajaca u službi. Posle uvodnih predavanja o ciljevima i zadacima, oblastima delovanja i angažovanja Gorske službe spasavanja Srbije, polaznici su odslušali predavanje o principima spasavanja, kao i početno predavanje iz medicine. Naredni skup je za dve nedelje na Avali, na prvom od



U SLUČAJU POTREBE, MOŽETE SE OBRATITI ZA POMOĆ, POZIVOM NA BROJ TELEFONA: 063/466-466.



Međunarodni speleospasilački kurs, Paklenica, Hrvatska

četiri vežbališta koja ih očekuju tokom ovogodišnjeg Osnovnog kursa.

„DAN ČISTIH PLANINA” NA RAJCU - SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE

Rajac – Povodom obeležavanja Dana čistih planina, istoimena sportsko-takmičarska manifestacija održana je od 28. do 29. septembra na Rajcu u organizaciji PD „Pobeda” iz Beograda i Planinarskog saveza Srbije. Organizatori su za planinare pripremili sedam

pešačkih tura, a održan je i „Trofej Beograda u planinarstvu”, takmičenje u planinarskim disciplinama. Prvog dana akcije, u subotu, u 10 sati krenulo je orijentiring takmičenje na Krstovoj glavi, koje je trajalo do popodnevni sati. Usledilo je takmičenje u planinskom trčanju u blizini planinarskog doma „Čika Duško Jovanović”. Tokom takmičenja, na kritičnim mestima duž staze, bile su postavljene tri dvočlane ekipe GSS-a. Ni na ovoj trci, kao ni na orijentiringu, nije bilo



Komandno-simulaciona vežba



Komandno-simulaciona vežba



MTB takmičenje, Zlatibor



Dan čistih planina, Rajac 2013.

Dan čistih planina,
Rajac 2013.



intervencija spasilaca. U večernjim satima održano je takmičenje u nadvlačenju konopca, na kojem su učestvovala dve tročlane ekipe GSS-a. Ekipa spasilaca u sastavu: Uroš Starčević, Dušan Vukomanović i Petar Plužnikov osvojila je prvo mesto.

U nedelju su planinari krenuli, prema svojim mogućnostima, na jednu od sedam pešačkih tura ka planinarskom domu „Čika Duško Jovanović“. Ujedno, tog dana je organizovano i takmičenje u planinarskoj orijentaciji u okolini reona Dobrih voda.

U podne su startovali takmičari u brdskom biciklizmu na stazi na kojoj je prethodnog dana održano planinsko trčanje. Ovo takmičenje su obezbeđivale dve dvočlane ekipe GSS-a raspoređene na kritičnim mestima staze.

Predviđeno vreme za završetak takmičenja u planinarskoj orijentaciji bilo je 14 sati, a kako sve ekipe nisu stigle na cilj do tada, oko 14,30 sa organizatorom se krenulo u izviđanje terena za slučaj da su se tri ekipe iz Bugarske zagubile usled velike magle i nepoznavanja terena. Sve ekipe su ubrzo pronađene dok su išle ka cilju, a spasioci su ih otpratili do puta. Uprkos maglovitom i kišovitom vremenu na ovoj manifestaciji učestvovalo je oko 800 planinara i takmičara u orijentingu, planinarskoj orijentaciji, trčanju i brdskom biciklizmu.

GSS SRBIJE NA MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI EKOTURIZMA

Novi Sad – Peta međunarodna konferencija ekoturizma na temu „Potencijali za razvoj avanturističkog turizma u Srbiji“ održana je u petak, 4. oktobra u Novom Sadu.

Na konferenciji, koju je organizovala Nacionalna asocijacija za ekoturizam „Ekoturizam Srbija“, predstavljeno je 26 radova. Osim predstavnika državnih organa i lokalne samouprave, naučnih i stručnih institucija, turističkih organizacija, učesnika u programima avanturističkog turizma, kao i gostiju iz inostranstva, prisutnima je svoje aktivnosti predstavila i Gorska služba spasavanja Srbije. O Gorskoj službi spasavanja Srbije i njenoj ulozi u realizaciji programa avanturističkog turizma u Srbiji, učesnicima konferencije govorio je Srđan Paroški. Svaki vid turizma, bilo da je ekoturizam ili avanturistički turizam, koji uključuje izvestan boravak i aktivnosti u prirodi, nosi sa sobom i određen stepen rizika od povređivanja, prirodnih nepogoda kao i drugih nezgoda i neprijatnosti koje se mogu dogoditi uvek kada se napušta urbana sredina i odlazi u prirodu.



Konferencija
ekoturizma

Mokra Gora



Očigledno je da nema kvalitetnog, planskog i dugoročnog razvoja avanturističkog turizma bez adekvatnog rešenja bezbednosnog problema koji je uvek prisutan. Tu se GSS Srbije postavlja kao adekvatan partner koji je otvoren za razgovor o svakom vidu saradnje gde svojom infrastrukturu i resursima može udovoljiti i najprohtevnijem organizatoru i podići nivo bezbednosti i pravovremene reakcije na najviši stepen, istaknuto je tokom prezentacije GSS-a.

Ova konferencija je samo jedan u nizu koraka ka formiranju zajedničkog stava svih učesnika o važnosti ekoturizma i njegovog uticaja na razvoj turističkog potencijala naše zemlje.

GSS SRBIJE NA MOKROJ GORI

Mokra Gora, Novi Pazar – U organizaciji Saveza ekstremnih sportova Srbije i Kancelarije za mlade iz Novog Pazara, uz pomoć UNDP-a, u subotu, 5. oktobra, na Mokroj Gori održan je susret nekoliko stotina učenika osnovnih škola iz Srbije.

U okviru projekta „Grad dobrih domaćina“ Kancelarije za mlade iz Novog Pazara, učenici iz Novog Sada, Beograda, Niša, Kragujevca i Vranja su, tokom trodnevnog druženja, posetili vršnjake iz Novog Pazara, Tutina i Sjenice. Za sve njih je u subotu organizovan izlet na Mokru Goru.

Dužina staze bila je oko pet kilometara i vodila je od škole u selu Draga do planinarskog doma. Ispred doma su deca mogla da se oprobaju u penjanju, orijentingu ili da postavljaju šatore i pale logorsku vatru. O bezbednosti učenika tokom ovog izleta brinula je ekipa spasilaca GSS Srbije. Zabeležene su tri intervencije.

JASTREBAČKI MARŠ

Veliki Jastrebac, Kruševac – Planinarski klub „Jastrebac“ iz Kruševca organizovao je, po 52. put,

„Jastrebački marš“, republičku planinarsku akciju, koja je okupila preko 350 planinara iz cele Srbije. Start akcije bio je u subotu, 5. oktobra, u selu Buci. Staza, dužine 13 km, vodila je preko vrha Bela Stena (1.256 m) i vidikovca Sokolov kamen do planinarskog doma „Žarko Žarić“, gde je za sve učesnike bio organizovan ručak.

Vremenski uslovi na stazi su bili jako povoljni, ali je nažalost bilo dosta nespremnih planinara i školske dece, kojima je prelazak staze bio naporan. Pešačku turu je obezbeđivala desetočlana ekipa spasilaca GSS-a, a zabeleženo je pet intervencija. Gosti GSS Srbije na ovoj akciji bili su pripadnici Specijalne antiterorističke jedinice.



Jastrebački
marš

U prodaji od 10. maja - vodič za **Penjanje u Srbiji**, jedinstven po svom obimu i sadržaju!

Na 350 strana nalazi se:

700 smerova,

100 toposkica i

100-ak kolor fotografija, sa

75 tabela,

30 fotoskica,

30 mapa, i

10-ak kratkih biografija znamenitih penjača.

Knjiga je štampana na visoko kvalitetnom papiru u džepnom formatu (B6). Može se kupiti po ceni od 2250,00 dinara, u prodavnici Zeleno Drvo u Beogradu ili naručiti preko interneta.

Za kupovinu iz inostranstva, omogućeno je plaćanje putem PayPal sistema. U cenu knjige treba uračunati i troškove dostave prema izboru kupca.

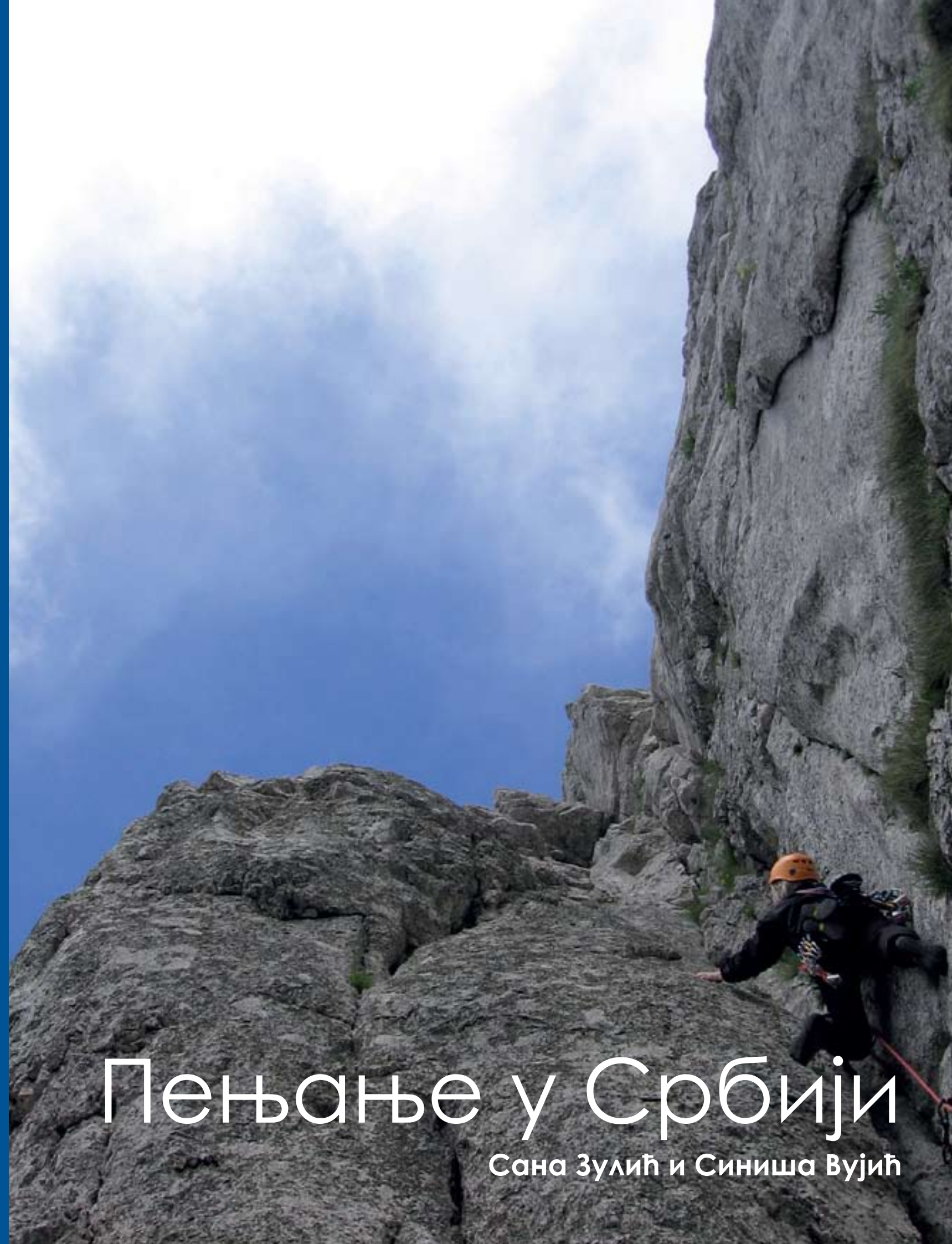
Više informacija o vodiču i načinu kupovine na:
penjanjeusrbiji.rs/ ili
facebook.com/PenjanjeUSrbiji



Gornjačka klisura/Prijepolje/Sićevačka klisura/Borski Stol/Ovčarsko-Kablarska klisura/Beograd/Grdoba/Jelašnička klisura/Kanjon Resave/Dubočka pećina/Vučjanka/Mučanj/Soko grad

Пењање у Србији

Сана Зулић и Синиша Вујић



DAKLE ŠTA JE TO

Gore-Tex Pro Shell

Sezona intenzivnih outdoor aktivnosti i kampinga je pred nama. Iskoristite priliku da pripremite opremu i dokupite sitnice koje će vaš boravak u prirodi učiniti komfornijim



O čemu pričamo?

Gore-Tex XCR je bio W. L. Gorova vodootporna, dišuća membrana visokih performansi godinama unazad do danas, a Pro Shell je zamena za ovu membranu. Klasična Gore-Tex membrana ostala je nepromenjena, ali joj je promenjeno ime u Performance Shell. Poput XCR-a, i Pro Shell je namenjen penjacima, visokogorcima i planinarima koji su više naklonjeni zahtevnim avanturama, dok je Performance Shell namenjen svemu što ne spada u prethodno navedene kategorije. Obe membrane (i Pro Shell i Performance Shell) dostupne su u dvoslojnoj i troslojnoj opciji. Dakle, šta nam novo donosi Pro Shell? U suštini, to je ista Gore-Tex membrana kao i XCR, ali sa unutrašnjim slojem jakne koji je više „vunast“ nego tkan. Ovo je veoma važno zato što na prvi pogled daje nekoliko izuzetnih prednosti u odnosu na XCR.



Težina Manje je više

Novi unutrašnji sloj čini jaknu lakšom za oko 15%. Kod veličina M i L jakni, dobićete smanjenje težine između 60 i 80 grama. Ovo je veoma značajno smanjenje težine jakne i čini da Pro Shell jakna ima težinu PacLite jakne od pre nekoliko godina, a da pritom zadrži sve performanse vrhunske planinarske jakne.

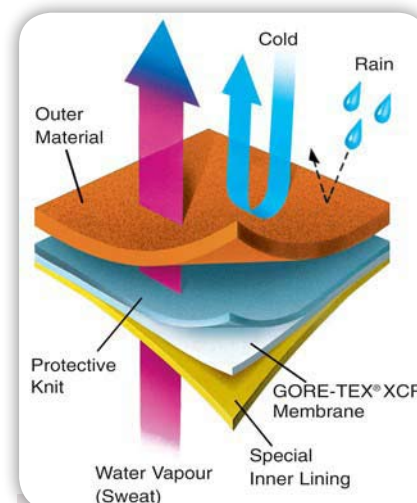
Izdržljivost - trajnost Duže trajanje

Sledeća prednost novog unutrašnjeg sloja je što je trajniji od dosadšnje tkane verzije. Sada glavno trošenje jakne dolazi sa spoljnog sloja garderobe i zavisí od toga kako se lice materijala ponaša u odnosu na trošenje. U suštini, dobili smo materijal koji je i lakši i jači u odnosu na prethodni koji se koristio na XCR jaknama. Zbog ovoga, gajimo nadu da će vaša Pro Shell jakna trajati nešto duže od XCR, u najmanju ruku od mali rezova i ogrebotina koji mogu nastati sa unutrašnje strane jakne.



Tekstura Sloj više

Novi unutrašnji sloj jakne je mekši nego kod XCR membrane. To znači da materijal izaziva manje trenja kada se tare o drugi materijal, tako da će materijal pre da sklizne niz oštar objekat nego da se tare i eventualno pocepa. Ovo smanjenje trenja takođe znači da će dolaziti do mnogo manje trenja između unutrašnjosti jakne i bilo čega što nosite ispod nje. U principu, ovo će učiniti da nošenje Pro Shell jakne bude udobnije ukoliko imate aktivan veš kratkih



rukava u odnosu na istu situaciju sa XCR membranom. Ovo će takođe smanjiti i trošenje garderobe koju nosite ispod jakne, obzirom da materijal klizi, umesto da tare o flis ili neki soft-shell koji nosite ispod jakne. Ova mekša tkanina čini i da se jakna lakše oblači i svlači, što takođe može biti dobra stvar.



Umesto zaključka

Dakle, da li Pro Shell bolje diše od eVent membrane? Ovo u mnogo me zavisi od jakne do jakne, ali može se slobodno reći da se ove dve membrane mogu porediti, što nije bio slučaj sa XCR membranom. Druga stvar koju treba imati na umu prilikom kupovine Pro Shell jakne je da će ova jakna biti sasvim sigurno lakša, fleksibilnija i trajnija nego što je bio XCR.

Disanje Punim plućima

Ovo je nešto na šta ste, verujem, svi čekali: Koliko dobro diše Pro Shell membrana? Dakle, odgovor na ovo pitanje zavisi od toga koga pitate. Nov unutrašnji sloj čini da Pro Shell membrana diše bolje od XCR membrane. Ipak, jedan od ograničavajućih faktora svake membrane je materijal koji se nalazi na spoljnjem delu jakne (na licu) koji ujedno i štiti Gore-Tex membranu. Svi materijali koji se koriste za spoljni deo jakne, ograničavaju disanje membrane, samo neki materijali manje, a neki materijali više. Ipak, bez ovog materijala, Gore-Tex membrana bi bila uništena za nekoliko minuta korišćenja. Različiti materijali lica jakne imaju različite karakteristike: težinu, otpor na trenje, čvrstinu, fleksibilnost, izbor boje i cenu. Disanje je takođe jedna od karakteristika ovih materijala, tako da će Pro-Shell jakna disati bolje ili lošije u zavisnosti od materijala od kojeg je napravljeno lice jakne, isto onako kao što se dešava i sa svim ostalim membranama.

Nasuprot svemu ovome, urađeni su laboratorijski testovi mnogih kombinacija materijala koji se koristi za lice jakne i membrana i neke od ovih kombinacija su veoma dišuće, neke čak više dišu i od eVent kombinacije Pro Shell materijala i lica jakne. Ipak, u drugim testovima disanja materijala eVent se ponašao bolje, ali nijedan od ovih testova nije pokazao šta se zapravo dešava u realnim okolnostima kada se jakna koristi u prirodnim uslovima, zbog toga što u prirodnim uslovima postoji veoma puno različitih faktora.

Još jedan od faktora koji se uzima u razmatranje je i tanana traka Pro Shell jakne koji ima samo 11 mm (nekada i svega 8 mm) i koja se koristi za zavarivanje šavova, koja na taj način oslobađa mnogo veću površinu jakne, koja kada se sve sabere ima otprilike veličinu papira A4 formata i na taj način značajno povećava disanje jakne. Pro Shell je i nešto hladniji materijal od XCR-a zbog boljeg disanja materijala.





Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA
IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI
NA: WWW.SREMUS.ORG



REKLI SU O SREMUŠU
NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO
DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA,
CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

Bliski rođak šargarepe

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **sedmolist**...

S rodnik šargarepe, poznat i pod imenima sedmolist (*Aegopodium podagraria*) i kozja noga, višegodišnja je zeljasta biljka, sa uspravnom, golom, pri vrhu razgranatom i šupljom stabljikom visine i do 1,5 m. Listovi su uglavnom prizemni, na dugačkoj peteljci, podeljeni na sedam jajolikih, na ivici nejednako nazubljenih manjih listića – otuda ime sedmolist. Na peteljci se, u istoj visini, levo i desno razviju po dva manja listića (spoljašnji mogu ponekad da se razdvoje na po dva), a u produžetku peteljke nalaze se po jedan levo i desno i jedan listić na vrhu peteljke. Veoma je važno uočiti navedeno, zbog moguće zamene sa drugim sličnim biljkama. Peteljka na dnu ima jasno vidljivu crvenkastu boju, a pri branju oslobađa svoj karakterističan prijatan miris. Na vrhu stabljike razvijaju se mnogobrojni štitasti beli (ponekad ružičasti) cvetovi, a uz stabljiku rastu listovi koji po izgledu



nisu tipično obeležje biljke, zbog čega se kod prepoznavanja treba orijentisati na listove koji rastu iz prizemlja. Ostali opisani elementi treba da budu usputne karakteristike, koje svakako treba uvažavati – kao dodatne osobine biljke.

STANIŠTA: Kao veoma raširena biljka, raste često u većem mnoštvu svuda od nizije do preko 1.500 m nadmorske visine, na vlažnim i zasenjenim mestima, često i kao korov. Nije mnogo izbirljiv kad je u pitanju stanište, ako je tlo vlažno. Oni koji žele da je koriste u ishrani mogu je naći na skoro svim mestima gde ima stalne vlage, uz potoke, na vlažnijim ivicama livada i njiva, proplancima i

proređenim šumama. Ako je proleće kišovitiije, može se očekivati veoma rodna sezona, sa prostorima prosto prekrivenim sedmolistom. Ako u dvorištu ima vlage, prostor ispod deveća (voća) može se kao tepihom prekriti sedmolistom, koji ujedno može da posluži i kao izvor zdravlja – kroz ishranu. U srednjem veku sedmolist je gajen kao povrtna i lekovita biljka.

BERE SE: Beru se mladi svetlozeleni prizemni listovi, tokom čitavog vegetativnog perioda. Ako se ne vodi računa, pri branju se često otkine i lisna drška (na samom dnu), što treba izbegavati zbog čuvanja populacije. Ako ipak poneka lisna drška promakne, ne treba je posle odbacivati. Košenjem se podmlađuje, pa se tako može obezbediti berba čitave vegetativne sezone. Suši se u hladu na promaji, a tvrdi delovi (dobijeni sušenjem) mogu se samleti u prah.

SADRŽI: U 100 g sveže biljke (list) ima 63 mg vitamina C, 3,42 mg karotina, 2,99 g belančevina, 0,74 g masti, 6,74 g ugljenih hidrata i 42 kalorije.

OPREZ: Oprez nije potreban, ako se biljka dobro upozna. Početnici ga često zamene sa vrhom lista angelike, što nije velika greška, obzirom da je i angelika korisna začinska i lekovita biljka. ■

PREPORUČUJEMO

U mešavinu SJB, radi obogaćivanja sadržaja mešavine i pojačanja aromatičnosti, dodajte sedmolist – od količine dodataka (začina) do količine ravnopravnog učesnika u mešavini, zavisno od Vašeg ukusa. Vremenom, imaćete Vašu dozu sedmolista u mešavini.

Kopriva i brašnjenik, u jednakim količinama, odlična su kombinacija mešavine SJB (samoniklo jestivo bilje), jer međusobno poništavaju eventualna negativna svojstva. Dodatak sedmolista, po Vašoj meri, doprineće ukusu mešavine (čorbe, šnicle i sl.).

U malo proprženu **palentu** (bolje kukuruzno vodenično belo brašno) dodati umerenu količinu prokuvane mešavine sitno iseckanog sedmolista i mečje šape (podjednake količine – obe aromatične) i po ukusu začine i/ili umak od paradajza. Rezultat je zeleni, aromatični kačamak – zdrav, a neobičan.

Sitno iseckani sedmolist kratko propržiti na ulju sa **lukom**. Kad bude polugotovo, dodati prokuvan i na kockice isečen **krompir**, dodati so i pavlaku, poklopiti i još nekoliko minuta kuvati na tihoj vatri. Na kraju, po želji, dodati sok od limuna ili paradajza. Ovde neće smetati učešće **mečje šape**, od volje vam. Za pola sata, dobija se aromatični i veoma ukusan krompir sa sedmolistom – sedmolist sa krompirom.

UPOTREBA U ISHRANI



Mladi aromatični listovi sedmolista imaju ukus mešavine peršuna i celera. Koriste se u ishrani za mešane salate, supe, čorbe i variva. Sama biljka ima jaku aromu, koja se kuvanjem još pojačava (za razliku od mnogih koje je kuvanjem gube), pa je kao aromatični dodatak treba mešati sa drugim biljkama. Osušeni i samleveni u prah sedmolist je odličan aromatični dodatak umacima, sosovima, namazima i slično. U severnijim delovima Evrope dosta je korišćen za prolećne zelene supe, koje čiste krv i telu daju novu snagu. U Rusiji je sastavni deo ajvara, a prisutan je i u kuhinji istočne Azije. Može da se koristi i u svežem stanju, naročito za ljubitelje jačih aroma.

UPOTREBA U LEČENJU



Sedmolist nije izrazito lekovita biljka. U proleće je dobra za čišćenje krvi, olakšavanje rada želuca, sprečavanje upala organa za varenje i opšte jačanje organizma. Može da se koristi protiv podagre – gihta, hemoroida, opekotina, a homeopatski se koristi i kod artritisa i reumatizma...



Kombi prevoz putnika

mob: + 381 63 210 983

email: info@aleksandartijanec.rs





Uživanje u podzemlju PEĆINA ŽEITA U LIBANU

Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića
i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!

*Iako je u nemirnom okruženju, ova
prelepa zemlja još uvek uspeva da
privuče turiste...*

Liban je po mnogo čemu neobična, izuzetna
zemlja. Ne samo da je najbogatija i trgovački
najrazvijenija zemlja Bliskog istoka, već je i
najlepša. Samo u Libanu može se leti u istom danu
pre podne biti u snegu i skijati na obrocima moćne

planine Mont Liban, visoke preko 3.000 metara, a
popodne kupati u toplom Sredozemnom moru. I
to sve na udaljenosti od svega desetak kilometara
vazdušnom linijom! Samo tu na morskoj obali rastu
limun, pomorandža, pa i banane, a nekoliko kilo-
metara je udaljen goli, bezvodni kamenjar, kras,
kakav se može naći u Dalmaciji ili Hercegovini, ali
sa ostacima snega. Ovu zemlju ne zovu uzalud
„Švajcarskom Bliskog istoka“.

I priroda je ovde bila darežljiva. Ispod golog,
negostoljubivog krasa, voda je u podzemlju, u
unutrašnjosti planine izdubila fantastične pećine,
pune i prepune pećinskog nakita. Kroz njih teku
podzemne reke sa vodopadima i kaskadama,
probijajući se kroz prave kanjone.

Jedna od njih, možda i najlepša, jeste pećina
Žeita. Nalazi se u planini, na samo 18 km od
najvećeg i najlepšeg libanskog grada (i ne samo
libanskog) - Bejruta i obale mora.

Pećina je poznata još od 1836. godine, ali je ot-
vorena za posetioce tek od 1958. godine. Čine je dve



VAŽNE PODATKE O POTREBNIM DOKUMENTIMA I USLOVIMA BORAVKA PRONAĐITE NA STRANICI:
WWW.LEBANON-TOURISM.GOV.LB

galerije – dvorane. Do nje se
dolazi klisurastom dolinom
punom rastinja, koja se zove
Nar El Kalb.

Ulazimo u horizontalni
hodnik načinjen ljudskom
rukom. Na ulazu ostavljamo
u sefovima fotoaparate i
kamere, a posle samo pede-
setak metara ulazimo u
ogromnu dvoranu koju je
priroda u podzemlju izgra-
dila...

Zastajemo zadivljeni.
Tavanica je visoko bar 60
metara. Širina varira od de-
setak do pedesetak metara.
Pećinski hodnici su duži od
šest kilometara, ali se obilazi
samo 750 metara.. Na sve
strane su bezbrojni pećinski
ukrasi. Ne znamo gde da gle-
damo. Sve blješti, očarava...

Pred nama su stalagmiti
i stalgmiti raznih dimen-
zija i boja. Tu su masivni
stubovi, salivi, pa tanke skoro
providne draperije. Sve je
znalački osvetljeno, kako bi
na posetioca ostavilo što jači
utisak.

Hodamo betonskom sta-
zom i stepenicama koje nas
vode sve više i više. Stalno se
osvrćemo. Plašimo se da će
neka prekrasna lepota ostati
neviđena, neprimećena. Bez
reči smo. Čutimo kao da smo
u crkvi. Dok svim čulima
upijamo lepotu koja nas
okružuje i ne primećujemo
da nas je ta božanska lepota
opčinila, fascinirala.

Posle pola sata izlazimo iz gornjeg, suvog dela
pećine. Uzimamo naše fotoaparate i kamere žaleći



Liban



Šta još možete da radite?

Pored posete pećini, u ovoj zemlji možete uživati
u različitim aktivnostima, a pre svega poseti
kulturno-istorijskim znamenitostima...

Na ovim prostorima nastali su prvi gradovi na svetu, koje su podigle
drevne civilizacije. Ovde doslovce svaki kamen ima arheološku vred-
nost, pa je ovo zemlja koju treba posetiti bar jednom...

SIDON je nastao pre oko 4.000
godina i bio je jedan od najznačajnijih
gradova atničke Fenikije. Sidonski za-
mak je tvrđava koju su izgradili krstaši
u 13. veku, na ostacima fatimidske
tvrđave. Hram Ešmun je posvećen
feničanskom bogu ozdravljenja.
Sagrađen je u 7. veku p. n. e.



Bejrut je tokom istorije više puta
razaran i iznova podizan. Danas je to
multietnička metropola u kojoj žive
pripadnici mnogih vera, čije se bogo-
molje, prava umetnička čuda, nalaze
širom grada. Blizu grada postoji veliki
broj arheoloških iskopina, a pre svega
Balbek i Biblos.

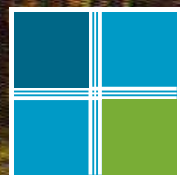


Tir jedan od najstarijih gradova u
svetu. Po Herodotu grad je osnovan
oko 2750. godine pre nove ere. Tirski
moreplovci su bili prvi trgovci u Med-
iteranu, učinivši svoj grad slavnim i
bogatim. Više puta je doživljavao zlat-
no doba, da bi bio porušen do temelja,
o čemu svedoče brojna nalazišta.

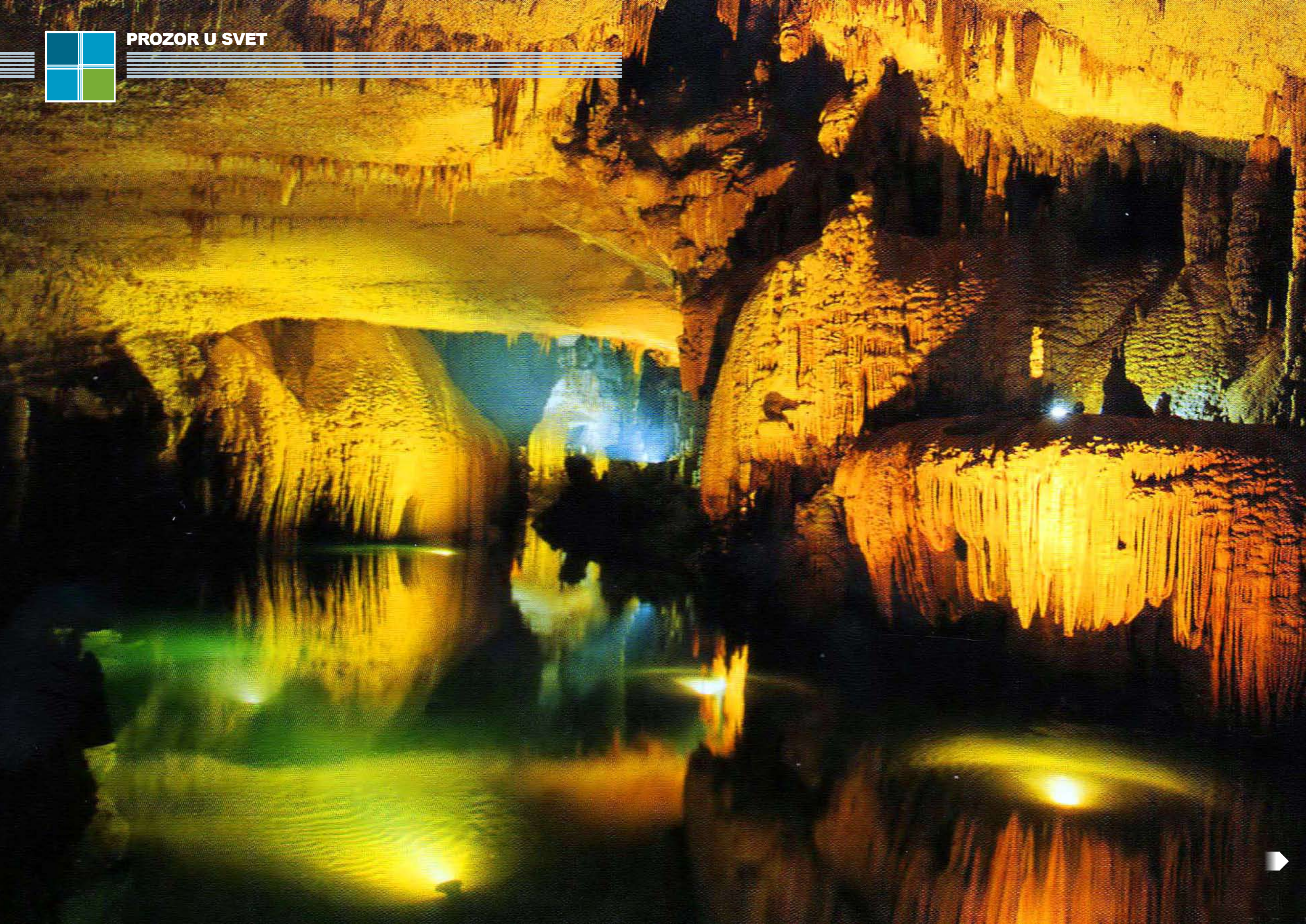


što nismo mogli da njima ovekovečimo bar delić
ove nestvarne lepote. Tu nas čeka mali voz. Sedamo
u njega i on nas vozi nizbrdo do novog ulaza. To je





PROZOR U SVET





niži, vlažni deo pećine iz koga sa hukom izlazi vodotok, koji se zove Pseća reka - Nar El Kalb. Ulazimo u pećinu. I ovde su dimenzije ogromne. Tavanica i zidovi su prepuni raznovrsnog i raznobojnog pećinskog nakita. Zbog velike akustičnosti povremeno se koristi kao kocertrna dvorana. U pećini je



ogromno podzemno jezero. Pored ovoga jezera u dubini planine ima još, istina manjih jezera, koja tek treba urediti za posetioce.

Sedamo u čamce koje pokreće struja dobijena preko akumulatora. Čamci nečujno klize glatkom površinom jezera. Srećni smo što nema buke mo-

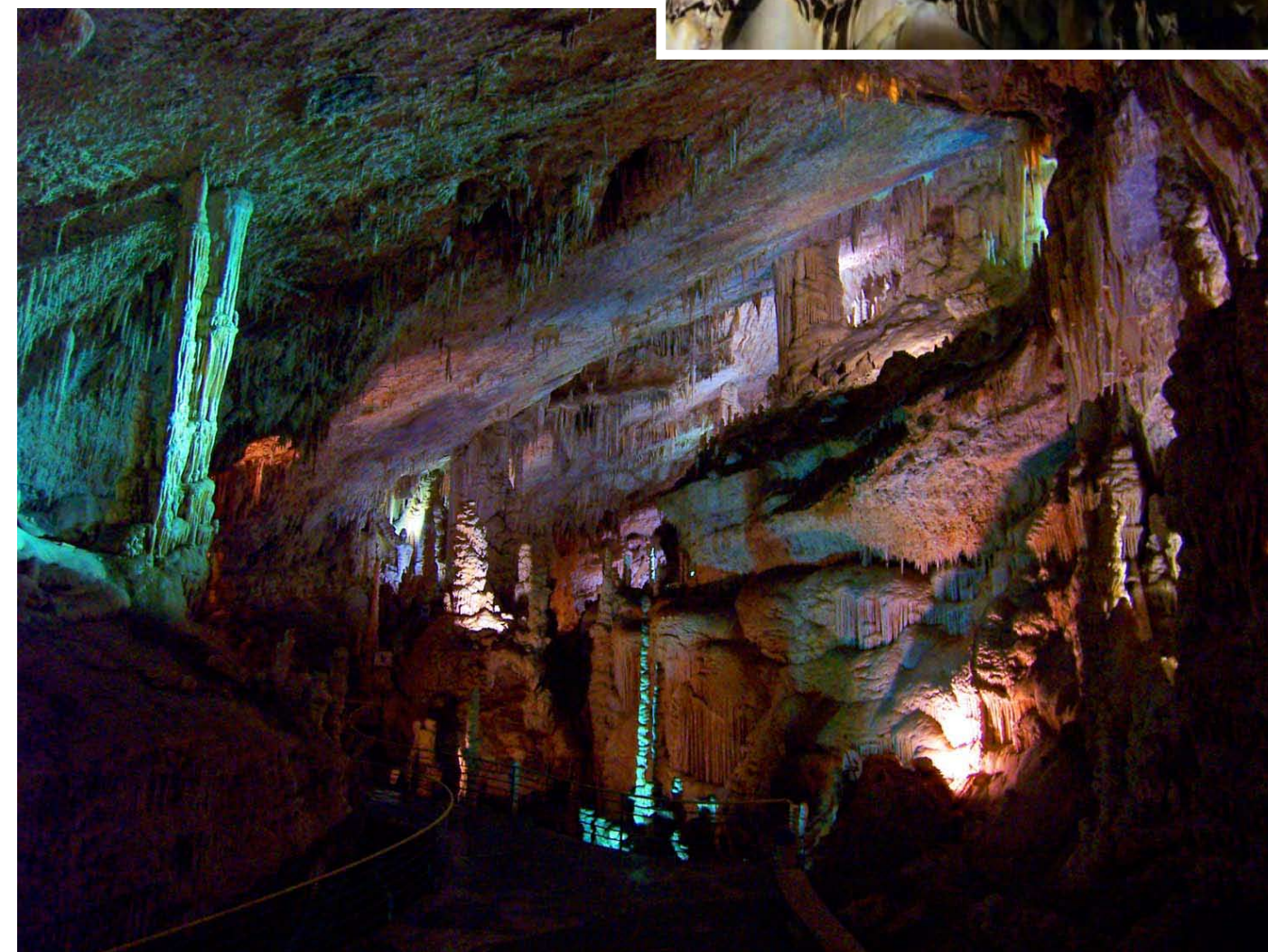
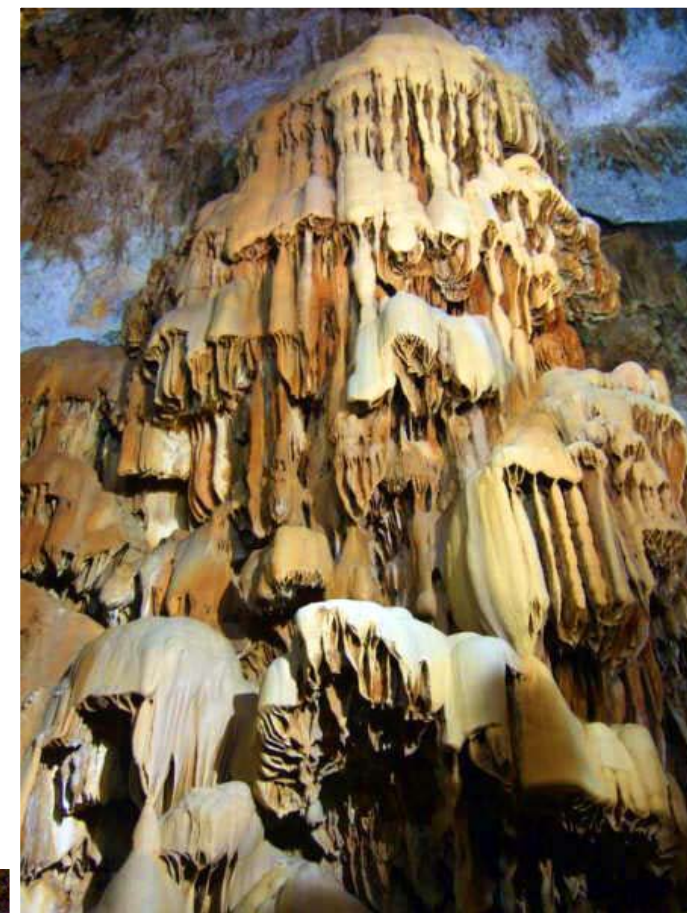


tora koja bi kvarila ovu lepotu koja liči na prelepu bajku. Voda oko nas je bistra, hladna, duboka dva-tri metra, a iznad nas je pećinski nakit koji ulepšava ovu skoro nestvarnu lepotu.

Posle kružnog obilaska jezera, napuštamo čamce. Na svim licima čita se žal što ovo nije potrajalo duže, jer je pećina Žeita neponovljivo lepa. I ne samo lepa, već je boravak u njoj izuzetno prijatan. Čitave godine, i dok mediteransko sunce nemilosrdno žeže ili vetar uvlači studen kroz sve pore odeće, temperatura je konstantna: u donjoj pećini je 16, a u gornjoj 22 Celzijusovih stepeni. U restoranu, ali i tokom prikazivanja dokumentarnog filma o Žeiti i koncerata, Libanci svojom ljubaznošću toj lepoti daju nemerljiv doprinos.

Grandioznu pećinu pohodili smo uspinjačom, vozićem i čamcima. Nemoguće je opisati sve te pećinske ukrase, stalaktite i stalagmite raznih dimenzija i boja, iz gornje pećine; kao i lepotu donje pećine, takođe pune raznobojnog pećinskog nakita sa ogromnim podzemnim jezerom po čijoj smo površini nečujno klizili čamcima koje pokreće struja dobijena iz akumulatora.

Mislite, pećina kao i svaka druga. Ne! To je pećina nestvarne lepote. Da bi ste mi verovali – morate je videti. ■



Fidži.



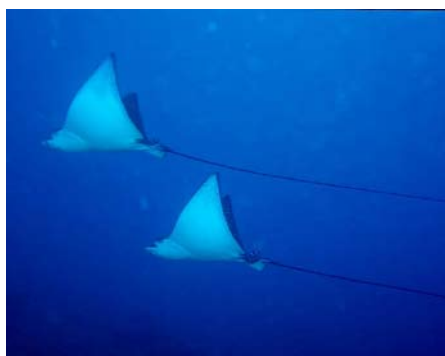


Minja Tomić

PROFESOR GEOGRAFIJE, BLOGER, PUTNIK NAMERNIK,
SLUČAJNI TURISTA, TEST VOZAČ RAZNIH BEDEKERA



NA FIDŽIJU SE GOVORI NEKOLIKO DESETINA JEZIKA. FIDŽIJANSKI GOVORI 46,2% STANOVNIŠTVA.
DRUGA NAJVEĆA GRUPA SU HINDUSI.



Koliko ima dana u godini – toliko je ostrva u njegovom arhipelagu. Mir i netaknuta priroda dovoljni su razlozi da se zaljubite u ostrvo smešteno u južnom Pacifiku. Razučene obale i podvodne hridi; suncem okupane plaže, uvale i plave lagune; bogate prašume i koralni sprudovi kao iz snova, jednom rečju – Fidži!..

I me „Fidži“ stari je tongoanski naziv. Ostrva formiraju konfiguraciju potkovice sa Viti Levu – na kojem se smestio i glavni grad Suva, te najviši planinski vrh Maunt Viktorija (Tomanavi), i okolnim ostrvima na zapadu Vanua Levu i Taveuni na severu, i Lau grupa na istoku. Ovako izvrnuta potkovica zatvara Koro more koje je relativno plitko.

Većina ostrva u arhipelagu vulkanskog su porekla iako danas ovde ne postoji ni jedan aktivan

vulkan. Ipak, postoji nekoliko izvora tople vode. Najveći deo ukupne površine zemlje zauzimaju ostrva Viti Levu i Vanua Levu, dok ostatak upotpunjuju rajska ostrvca prekrivena belim peskom i palmama koje skoro dodiruju vrhove talasa.

ZEMLJOM I MOREM

Veliki koralni sprudovi koji okružuju ostrva ujedno su i barijera talasima, tako da je okean potpuno miran – idealan za ron-

jenje, plivanje i ostale aktivnosti. Temperatura vode približna je temperaturi vazduha, te omogućava boravak u vodi tokom celog dana a naročito u sumrak.

Svetski turistički vodiči navode nekoliko mesta koje obavezno treba posetiti. To su glavni grad Suva, ostrvo Tavenui, ribarski raj Nanudža Balavu, laguna u Lailaiju...

Koralni grebeni su idealna mesta za ronjenje. Otkrivaju tajne spektakularnih prizora u duginim bojama kao i sve ono što se krije pod „tropskim zalaskom sunca“.

Njegove egzotične peščane plaže i vatreni zalasci sunca među najlepšima su na svetu. Ono što je takođe karakteristika ovog arhipelaga šumske su površine koje čine dve trećine ostrva. Ostrva su uglavnom planinska, a njihovi vrhovi dostižu 1.200 metara



nadmorske visine i pokrivena su tropskim šumama.

Ostrvo Honeymoon Island koralnog je porekla, sa jedinom uvalom na kojoj je bela peščana plaža poput biserne školjke. Za oko sat vremena na dubini od nekih dva-tri metra moguće je obići čitavo ostrvo. Pod vodom je drugi svet – pravi okeanski raj koralnih sprudova i tropskih riba raznih vrsta.

Iako se u gradovima nailazi na dosta modernih i ne tako privlačnih građevina, pažnju ipak

privlači fascinantna arhitektura starih kolonijalnih zgrada, naročito u Suvi.

Sa istorijom arhipelaga najbolje se može upoznati u Muzeju Fidži koji se nalazi u okviru Botaničke bašte u Suvi. Vredi videti i vrt Uspavani div (Garden of the Sleeping Giant) koji se prostire na oko dvadeset hektara u podnožju Nausorija, a okuplja retke orhideje, ljiljane i drugo egzotično cveće.

Za one koje vole da istražuju tu su i tropske lagune, narodni parkovi, slapovi i tropske šume.

Duge, peščane plaže nude nesmetano opuštanje ali, naravno, i brojne sportske aktivnosti.

O TEMPORA, O MORES!

Stanovnici Fidžija predstavljaju neverovatnu melanezijsku, polinezijsku, mikronezijsku, indijsku, kinesku i evropsku mešavinu.

Ostrva su naseljena od 1500. godine pre nove ere, a migracije iz Kine su počele još 3000. godine pre nove ere i preko Tajvana, Filipina i Nove Gvineje stigle do Fidžija.

Britanska vlast je kročila na ovo tlo 1874. godine, a za njima su došli Indijci. Danas, zvanični jezici ove zemlje jesu engleski, hindustanski i fidžijanski (jezik iz grupe austronezijskih jezika).

Nažalost, ono što pada u oči, jeste podeljenost između starosedelaca Fidžija i potomaka doseljenih Indijaca. Dok su Fidžijci srdačni u ophođenju, širokog osmeha i spremni da pomognu - Indijci su uzdržani. Uglavnom, Indijci su i vlasnici butika, prodavnica, malog i velikog biznisa. Veoma retko rade u uslužnim delatnostima - to je prepušteno starosedelcima. Potomci su prvih radnika koji su dovedeni iz Indije 1879. godine brodom „Leonidas“, budući

da je naglo povećana proizvodnja šećerne trske zahtevala dodatnu radnu snagu na plantažama.

Osnova Fidži kulture je zajedničko vlasništvo nad zemljom - fokus je na grupi, a ne na pojedincu.

Za razliku od starosedelaca, koji akcenat stavljaju na zajedništvo i raspodelu svakog viška proizvoda, Indijci su okrenuti ka sopstvenoj porodici kao celiji života. Njihovi životni ciljevi su usmereni ka obrazovanju, biznisu i poštovanju veoma striktnih porodičnih obaveza.

Većina Fidžijaca živi na selima, na tradicionalno zajedničkom imanju gde se, manje-više, život odvija po starim običajima. Mnogi

problemi se rešavaju posetom poglavici sela, sastanku sa familijom ili susedima.

Umrli članovi familija sahranjuju se iza kuće, u zadnjem delu dvorišta. Kuće su veoma skromne, tipičnog oblika za ovu vrstu podneblja. Imaju veliko predsooblje, uglavnom bez nameštaja. Prozori su uglavnom bez stakala, što je i razumljivo s obzirom na klimu.

Pored ovoga, ostrva i dalje čuvaju bogatstvo drugih tradicionalnih običaja... Ispijanja „kafa“, ti jest yaqona (grog), napitka koji se poslužuje hladan - jedno je od njih. Ovaj napitak napravljen je od korena paprike Piper Methysticum i ima relaksirajuća svojstva koja deluju na prirodno opuštanje mišića i antidepresivno, te predstavlja analgetik. Možda ćete osjetiti da vam trnu usne dok je konzumirate ili blagu ošamućenost, ali to je sasvim normalno i, kažu, bezopasno. Hodanje po vatri, izrada grnčarije i tapas slika na kori drveta još uvek se neguju.

ZA ŠAKU FUNTI

Tradicionalno društvo bilo je hijerarhijsko, sa plemenskim grupama na čijem čelu je bio poglavica - izabran na osnovu porekla ili pak ličnim zaslugama. Plemena su bila podeljena na mataqali ili klanove, i rezidencijalne potklanove. Savezima, ili pak osvajanjem, plemena su mogla formirati konfederacije na čelu sa glavnim poglavicom.

Početkom devetnaestog veka, sva moć se nalazila u rukama poglavice Bau (Cakobau) koji je kontrolisao skoro sva ostrva. Tokom vremena, zabrinut zbog eventualne nadmoćnosti ostalih



OSTRVA SU STEKLA NEZAVISNOST OD VELIKE BRITANIJE 1970. DANAS SE KAO SREDSTVO PLAĆANJA, UMETO FUNTE, KORISTI FIDŽIJSKI DOLAR.

poglavica i zbog toga što je bio odgovoran za dug veći od 40 hiljada dolara američkom konzulu - Cakobau je 1850. godine ponudio ostrva Fidži engleskoj kraljici Viktoriji. Tek više od dvadeset godina kasnije Fidži postaje britanska kolonija. Prvi kolonijalni guverner Ser Artur Gordon je zabranio Fidžijcima da prodaju svoju zemlju (i danas se može prodavati manje od deset odsto ukupne teritorije).

Sve do posle Prvog svetskog rata poglavice su upravljale

selima. Tada je najviše rangirani poglavica Ratu Sir Lala Sukuna postao vođa pokreta za oslobođenje Fidžija. Iako je umro pre proglašenja nezavisnosti, njegovo vođstvo je bilo katalizator i inspiracija za borbu. Manje od jednog veka od kada je poglavica Cakobau predao Fidži Britaniji, 10. oktobra 1970. godine, ostrva su stekla nezavisnost.

POSLEDNJI ZALOGAJ

Prvi Evropljani koji su istraživali ostrva Fidži bili su danski

istraživač Abel Tasman, koji je 1640. godine oplovio severna ostrva, i kapetan Džejms Kuk, koji je oplovio južna ostrva 1774. godine. Mnoge posade nasukanih brodova, završavale su u zemljanim čupovima, kao glavno jelo poglavica i članova njihovih plemena. Misionar Tomas Bejker, metodistički pop iz Londona bio je ubijen po nalogu poglavice sela Namosi, u centralnom delu ostrva Viti Levu. Poglavica se našao uvređen kada je misionar Bejker uzeo češalj sa njegove glave. I dan danas se smatra nepristojnim dodirnuti nečiju glavu bez prethodnog pitanja i dozvole. U davno vreme ovakvi postupci su smatrani pozivom na borbu i objavom rata. Smrt misionara Bejкера 1867. je poslednji zabeležen slučaj kanibalizma na Fidžiju. Njegova cipela izložena je u Muzeju Fidži.

Kanibalizam jeste dugo bila ostrvska tradicija, ali tamošnji lokalci danas ne jedu turiste. Oni ih dočekuju zadovoljni što će od njih profitirati s obzirom da turizam postaje glavna privredna grana na Fidžiju. ■

Kuhinja



Glavni lokalni specijaliteta koje obavezno treba probati su kokoda (marinirana lokalna riba u kremu od kokosovog oraha i limunovog soka) i duruka (povrće slično asparagusu).

Morski plodovi su glavni sastojak lokalne kuhinje i često se spremaju u kokosovom mleku (lolo). Jedan od specijaliteta je i lovo - riba, svinjetina ili piletina zavijena u listove banane koja se tako peče po nekoliko sati.



Da li vam je potreban moderan web sajt sa internet prodavnicom?

Paket koji vam nudimo pametno je ulaganje u vaš biznis. Osiguraćemo vam rast profita i povećanje prisutnosti na internetu za kratko vreme.

Šta dobijate u web paketu?



Sajt sa internet prodavnicom



Dve prodavnice na biznis portalu BUTOBU.RS



Kontrolni panel za samostalno ažuriranje sajta



Vrhunsku SEO optimizaciju



Jednostavnu besplatnu obuku



Neograničen hosting i domen



Tehničku podršku



Veliki broj besplatnih marketinških alata na portalu BUTOBU.RS (objavljivanje vesti, fotografija, videa, kataloga proizvoda, popusta, aukcija, oglasa, on-line knjiga i još mnogo toga...)

www.butobu.rs • www.smartart-studio.com

E-mail: smart.art@live.com • Telefon: 062/22-37-47